

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta pedagogická

Katedra historie

Babický případ – fakta a propaganda

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Zdeňka Kubánková

Studijní program Historická studia

Studijní obor Historie se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: PhDr. Miroslav Breitfelder, Ph.D.
Plzeň 2013

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, březen 2013

.....

Ráda bych poděkovala PhDr. Miroslavu Breitfelderovi, Ph.D. za jeho rady a trpělivost při vedení mé bakalářské práce.

Obsah

1. Úvod.....	7
2. Historické okolnosti babického případu	10
2.1. Kolektivizace a boj proti římskokatolické církvi	10
2.2. Situace na Moravskobudějovicku	12
3. Pojetí babického případu podle komunistické propagandy.....	14
3.1. Přístup k případu v publikaci <i>Babice 1951</i> od autora Jaroslava Opavského	16
3.2. Přístup k případu v publikaci <i>Vlčí komando</i> od autora Oty Holuba.....	20
3.3. Přístup k případu v detektivním seriálu <i>30 případů majora Zemana</i> – epizody <i>Vrah se skrývá v poli</i> a <i>Štvanice</i> – od režiséra Jiřího Sequense.....	24
3.4. Odsouzení babických událostí v dobovém rozhlasovém vysílání.....	28
3.5. Informace o babickém případě v denním tisku	29
3.6. Hodnocení komunistické propagandy na babickém případě	32
4. Výklad babického případu po revoluci roku 1989	34
4.1. První větev protikomunistického odboje na Moravskobudějovicku a její činnost	35
4.2. Druhá větev protikomunistického odboje na Moravskobudějovicku a její činnost	37
4.3. Útok na čtyři funkcionáře v babické škole.....	41
4.4. Přestřelka v poli a zatýkání	44
4.5. Soudní řízení v babickém případě.....	48
4.6. Další osud obětí komunismu v 50. – 80. letech	51
4.7. Medializace babického případu po revoluci roku 1989	53
4.8. Kapitán Malý a major Vašek, aneb cesta k rozluštění babické záhady?.....	54
4.9. Srovnání výkladu babického případu v období socialismu a pojetí dnešního	57
5. Závěr.....	59
Resumé	61
Seznam použitých zdrojů.....	62

1. Úvod

Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma Babický případ – fakta a propaganda. Mou volbu ovlivnil nejen můj vlastní zájem o danou tematiku, ale hlavně pocit potřeby připomenutí těchto událostí, aktuálních i v dnešní době. Přestože se jedná o poměrně známé a populární téma, dnešní mladá generace o něm mnoho neví, což vypovídá o neznalosti českých dějin obecně. Neznalost minulosti nám však nedovoluje uvědoměle hodnotit dnešní problémy. Starší generace o babickém případě většinou nějaké informace má, jelikož však vyrůstala v období socialismu, její hodnocení těchto událostí je značně zkreslené. Mým hlavní motivem pro tvorbu této práce je tak rozšířit povědomí o událostech, které proběhly dne 2. července 1951 v babické škole, kde byli zastřeleni tři funkcionáři KSČ a jeden zraněn. Této události předcházela řada sabotáží a útoků na veřejné činitele, ale žádná z předchozích akcí nerozpoutala tak rozsáhlý teror, jako ona letní noc. V devíti skupinách bylo za akci Babice odsouzeno sto osob, z toho deset k trestu smrti. Jedenáctý, těžce raněný během střelby v poli, ochrnutý Stanislav Plichta byl odsouzen k trestu smrti a následně popraven po samostatném procesu. Celkem bylo v uvedených procesech vysloveno více než 1375 let odnětí svobody.¹ Důležitý je fakt, že odsouzenými byly účelově vytvořené skupiny tzv. třídních nepřátel, tedy velkostatkáři, živnostníci, lesníci a především kněží vedeni údajným západním agentem CIC. Přestože se jedná o jednu z mnoha vyprovokovaných akcí StB, je jednou z těch, které vyvolaly největší rozruch. Proto by tato událost neměla být nikdy zapomenuta.

O babickém případě již několik publikací vyšlo, má práce tedy nebude ojedinělá. Již známé publikace však případ vykládají pouze z jednoho úhlu pohledu a čtenáře se tak snaží vmanipulovat do tohoto stanoviska. V této bakalářské práci se však pokusím o podání výkladu z několika úhlů pohledu. Novinkou bude tedy srovnávání již známých variant toho, co se tenkrát stalo.

Má práce je členěna do celkem pěti kapitol, které jsou dále členěny do podkapitol. V následující kapitole, s názvem Historické okolnosti babického případu uvedu do dané problematiky. Zabývat se budu odbojem za Druhé světové války na Moravskobudějovicku, kolektivizací a bojem proti církvi v období socialismu. Třetí kapitola s názvem Pojetí babického případu podle komunistické propagandy ukáže jednotlivá východiska zdrojů

¹ RÁZEK, Adolf: *StB + Justice, nástroje třídního boje v akci Babice*, Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, Praha 2002, s. 29.

z období socialismu – novin, televize, rozhlasu a literatury. Tématem zde bude propagace případu do konce 80. let. Další, čtvrtá kapitola se jmenuje Výklad babického případu po revoluci roku 1989 a bude komparací aktuálních zdrojů informací o babickém případě. V této kapitole tyto zdroje budu konfrontovat mezi sebou. V závěru práce nalezneme seznam použitých zdrojů, české i cizojazyčné resumé a přílohy.

Má práce bude komparací dosud vyšlých publikací o babickém případě. Využila jsem díla, která vyšla za socialismu i díla polistopadová. Mým cílem je ukázat dva zcela rozdílné proudy předkládající „pravdu“ o Babicích. Komunistickou propagandu přitom neberu jako relevantní zdroj při hledání této pravdy. Kriticky však hodnotím i nejnovější zdroje, ve kterých lze nalézt mnoho rozporů.

Ve své práci vycházím z následující literatury. Jako nejlépe zpracovanou hodnotím knihu Miroslava Kasáčka a Luďka Navary *Mlynáři od Babic – nová fakta o osudovém dramatu padesátých let*. Miroslav Kasáček, manžel Marie Melkusové, dcery stíhaného mlynáře, měl vzhledem k této příbuznosti mnoho možností se o případu dovědět z výpovědí svědků. Luděk Navara si dal práci s dohledáváním informací v dobových pramenech, tedy v materiálech StB. Kniha je psána přístupnou formou, lze ji tedy doporučit běžnému čtenáři.

Další kniha s názvem *Pravda o Babicích* od Aloise Plichty je zkoncipována na základě svědectví širokého okolí osob spojených s babickým případem. Sám autor je bratrancem popraveného Antonína Plichty, jedné z nejvýraznějších osob celého případu. Spisovatel v první části knihy líčí své vlastní svědectví. V části druhé jsou připojena doslovná svědectví dalších důležitých svědků, například Ludmily Plichtové, dcery Antonína Plichty, dále Ludvíka Stehlíka či Jana Podveského, jež byli neprávem vězněni pro akci Babice. Kniha odkrývá značné mezery ve zkoumání případu. Vydána byla v roce 2001 po smrti jejího autora (+ 1993), který na knize tajně pracoval již v období socialismu.

Radovan Zejda, autor knihy *Babice 1951*, také pracuje s výpověďmi svědků a s dokumenty z archivu StB. O problematiku se zajímal již v období Pražského jara, snažil se dokonce získat výpověď Františka Bláhy, jediného přeživšího po střelbě v Babicích. Z jeho knihy lze čerpat mnoho nových poznatků o případu.

Známý vyšetřovatel Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu a bývalý politický vězeň zkoumající především pronásledování věřících za socialismu, Adolf Rázek, vydal knihu s názvem *StB + Justice – nástroje třídního boje v akci Babice*. V první části knihy se věnuje popisu případu a dobových souvislostí, v části druhé pak dokládá opisy a kopie materiálů k danému případu. Nalezneme zde rozsudky nad oběťmi případu, resoluce

žadající nejvyšší tresty pro babické vrahy, jež zasílaly podniky z celého Československa a spoustu dalších dokumentů. Kniha je vhodná pro badatele zkoumající daný případ.

Následující knihy jsou socialistickou propagandou a čerpala jsem z nich v rámci srovnávání výkladu tehdejšího a dnešního. Příkladem může být kniha Oty Holuba s názvem *Vlčí Komando*, která byla vydána v roce 1981 a popisuje události podle tehdejší potřeby. Kniha je určena běžnému čtenáři, v některých částech využívá přímou řeč, což nepůsobí věrohodným dojmem. Cílem knihy je ospravedlnit postup proti „teroristům“, kterým nebylo cizí vraždit. Kniha nezkoumá relevantní fakta a jejím cílem je přesvědčit čtenáře o vině katolických kněží a vesnických boháčů.

Další socialistická kniha, *Babice 1951* od Jaroslava Opavského, je učebnicovou ukázkou komunistické propagandy. Vydána byla již v roce 1951 a jejím cílem bylo rozhořčit obyvatelstvo a popudit jej proti vesnickým boháčům a církvi. Kniha obsahuje opis výpovědí obviněných, proslovy dělnických prokurátorů a popisuje životy mrtvých funkcionářů. Účelově působí na emoce čtenáře. Knihu bych ke čtení nedoporučovala, a to především osobám, které neznají objektivní informace týkající se tohoto případu.

Jako zdroje jsem využila též dobové novinové články v Rudém právu. Laikům bych vřele doporučila pořad České televize s názvem *Mlynáři od Babic*, který ve zkrácené podobě vyjadřuje některé myšlenky knihy Ludka Navary a Miroslava Kasáčka. Zhlédla jsem také umělecké zpracování tématu v seriálu *Třicet případů majora Zemana* (epizody *Vrah se skrývá v poli* a *Štvanice*) a ve filmu *Všichni dobří rodáci*. Jejich podrobnější rozbor bude obsahem příštích kapitol. Cenným zdrojem pro mě byl devítidílný pořad Českého rozhlasu s názvem *Případ Babice*, který obsahuje výpovědi svědků, výsledky obviněných u soudu a další důležité informace.

V části tvořící komunistickou propagandu se zabývám především těmi zdroji, které nejvíce ovlivnily veřejné mínění. Kromě srovnání dnešních a socialistických zdrojů kladu důraz na atmosféru tehdejší doby. Upozorňuji na agresivitu socialistické propagandy a snažím se podat odraz pocitu bezmoci obviněných a jejich příbuzných u soudu.

2. Historické okolnosti babického případu

2.1. Kolektivizace a boj proti římskokatolické církvi

Po druhé světové válce došlo ke změně kurzu v hospodářské politice. První vlnu znárodnování přinesly tzv. Benešovy dekrety. Prezident tak zpečetil osud klíčového průmyslu, bank a pojišťoven a podniky s více než pěti sty zaměstnanci. Tyto znárodnovací dekrety byly podepsány 24. října 1945. Následovala rozsáhlá pozemková reforma. Šlo o konfiskaci půdy a zemědělských závodů Němců, Maďarů, kolaborantů a zrádců. Komunisté navíc prosadili konfiskaci církevních pozemků nad 50 ha půdy. Na prázdná území po Němcích byli nastěhováni bezzemci a sociálně slabí občané republiky. Právě tento akt byl zneužit komunisty ke stranické propagandě, a vedl k jejich následnému úspěchu ve volbách v roce 1946.² To všechno otevřelo dveře komunistům k prosazování dalšího a dalšího znárodnování. Po revoluci v roce 1948 začal nátlak i na menší zemědělce. Znárodněna měla být všechna půda, a vytvořena měla být Jednotná zemědělská družstva (JZD). Velcí a střední zemědělci vstupovali do družstev jen s velkým sebezapřením. V mnoha zemědělských krajích, mimo jiné na Moravskobudějovicku, nechtěli, podle slov pamětníka Ludvíka Stehlíka mladšího, do družstva vstupovat ani tzv. kozičkáři, tedy ti nejmenší zemědělci. Proti venkovu byl tak připraven boj. Komunisté jasně pojmenovali nepřítel, tím byl kulak a vesnický boháč (pojem sedlák a velkosedlák by totiž budil dojem zkušeného hospodáře a to bylo nežádoucí), který brzdí vývoj kupředu a bojkotuje dodávkové povinnosti. Způsobuje tak hladovění obyvatel republiky.³ Zostřený kurz proti soukromým zemědělcům přišel v roce 1951. V tomto roce vzniká obrovské množství nových JZD jako pokračování socialistické výstavby společnosti.⁴ Zpřísněny byly také dodávkové povinnosti, které byly zvýšeny na neúnosnou míru. Soukromí zemědělci byli také obviňováni z tzv. černých porážek dobytka.⁵ Vyvrcholení boje proti zemědělcům přichází právě v létě 1951, kdy došlo k akci Babice. Na podzim 1951 vyšla tzv. směrnice tří ministrů (jedná se o akci K – Kulak). Jednalo se o systematický plán, který měl do dvou až tří let zcela zničit soukromé podnikání v zemědělství. „Vesniční boháči“ byli odstraňováni z důležitých funkcí. Byli obviňováni z činnosti proti republice a podobně. Jejich

² KAPLAN, Karel: *Československo v letech 1945 – 1948, 1. část*, Státní pedagogické nakladatelství, Praha, 1991, s. 22 – 23.

³ JECH, Karel: *Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy*, Vyšehrad, 2008, s. 59.

⁴ Tamtéž, s. 79.

⁵ Tamtéž, s. 91.

rodiny byly přesídlovány do odlehlých částí republiky. K prokázání jejich viny byli na ně nasazováni konfidenti a agenti StB, jak můžeme vidět právě v babickém případě, který byl vykonstruován právě jako důkaz oprávněnosti boje proti „vesnickým boháčům“.

Dalším důležitým faktem v okolnostech babického případu bylo zapojení kněží do protistátní činnosti a jejich následné odsouzení. Církev byla vydávána za nepřítele lidově demokratického režimu. Vláda na jednu stranu proklamovala svobodu vyznání, na stranu druhou připravované reformy se církve nepříznivě dotýkaly.⁶ Například internace arcibiskupa Berana byla závažným zásahem do integrity církve. Řadoví kněží, kteří přečetli protistátní Pastýřský list, byli rovněž stíháni.⁷ Mezi tyto kněží patří i faráři odsouzení v souvislosti s babickými vraždami. Státní bezpečnost připravovala mnoho církevních procesů, které měly církev zbavit autority a podpory obyvatel. Jedná se např. o tzv. Číhošťský zázrak, kdy za domnělé kývání křížku, které sám farář Toufar neviděl, byl tento farář umučen při nesnesitelných výsleších StB. Akce K – Kláštery měla za cíl zničení mužských i ženských řádů. Mniši a řadové sestry byli internováni přímo ve svých kláštorech, nebo byli převáženi do jiných, které se staly internačními.⁸ Kláštery byly využívány jako vězení i pro další odpůrce režimu. Nakonec si tak režim podmanil i církev zničením populárních kněží a jejich očerňováním. Zbývající představitelé církve se stali většinou loajálními komunistickému režimu a striktně odmítli osoby z vlastních řad, které se údajně měly zapojit do jakéhokoli odboje.

⁶ KAPLAN, Karel: *Stát a církev v Československu 1948 – 1953*, Brno, 1993, s. 11.

⁷ Tamtéž, s. 83.

⁸ Tamtéž, s. 119.

2.2. Situace na Moravskobudějovicku

Oblast okolo Třebíče a Moravských Budějovic byla místem se zemědělskou tradicí, v sedmnáctém století se zde navíc v některých vesnicích s přístupem k potoku rozšířila mlynářská tradice.⁹ Lidé pocházející z tohoto kraje byli tedy odjakživa svázáni s vlastní půdou a práce na vlastním poli pro ně byla celoživotním údělem. Jednalo se také o kraj se silnou katolickou základnou, kde kněží měli velký vliv na obyvatele. V období Druhé světové války se místní obyvatelstvo aktivně zapojilo do protinacistického odboje. Například sedlák Antonín Plichta ze Šebkovic poskytl úkryt parašutistům, a probíhala zde také komunikace prostřednictvím vysílačky s krycím názvem Lenka. Podle ní získala odbojová skupina na Moravskobudějovicku název Lenka – Jihlava, později zkráceně Lenka – Jih.¹⁰ Místní se v boji osvědčili díky své spolehlivosti, a proto zde v průběhu dubna 1945 proběhly dva úspěšné shozy zbraní. Tyto zbraně byly po válce v úkrytech a připraveny pro případ dalšího boje, neboť se počítalo s novou válkou.¹¹

Po skončení války byli někteří ze členů odboje vyznamenáni průkazy odbojáře. Ty jim byly během zatýkání po babických vraždách zabavovány, aby neexistovaly důkazy, které by naznačovaly, že se nejedná o nepřátele republiky, ale o bojovníky za vlast. Ve druhém odboji se vyznamenali například již zmíněný Antonín Plichta, Jaroslav Melkus, Gustav Smetana, faráři Jan Podveský a Jindřich Hladík a spousta dalších.¹²

Podle výpovědi Aloise Plichty, bratrance později popraveného Antonína Plichty, byl jeho bratranec po válce nadšený a nebránil se spolupráci s komunisty. Stal se místopředsedou Revolučního okresního národního výboru v Moravských Budějovicích a řešil tedy odsuny Němců z pohraničí a další významné otázky.¹³ Po únoru 1948 byl Antonín Plichta z funkce propuštěn a brzy názor na komunisty změnil. V kraji byl zvýšen tlak ohledně kolektivizace. Ta začala nejprve zabavováním nákladných strojů, dále pokračovala zvýšením dodávkových povinností na neúnosnou míru. Při nedostatečném plnění dodávek se mnozí sedláci dostali do vězení a jejich rodina se nedokázala o pole postarat, takže opět nebyly splněny dodávkové

⁹ KASÁČEK, Miroslav, NAVARA, Luděk: *Mlynáři od Babic – Nová fakta o osudovém dramatu padesátých let*, Praha, 2008, s. 12.

¹⁰ JANÍK, Vlastislav: *Operace Spelter – Lenka-Jih*, Praha, 2008, s. 118.

¹¹ ZEJDA, Radovan: *Babice 1951*, Třebíč, 2001, s. 54.

¹² KASÁČEK, Miroslav, NAVARA, Luděk: *Mlynáři od Babic – Nová fakta o osudovém dramatu padesátých let*, Praha, 2008, s. 71.

¹³ PLICHTA, Alois: *Pravda o Babicích*, Brno, 2001, s. 13.

povinnosti, tudíž bylo rozhodnuto o odebrání pozemků.¹⁴ Kromě odporu vůči kolektivizaci dávali místní najevo odpor vůči samotné vládnoucí třídě. Během voleb v tomto kraji měli tradičně nejvíce hlasů agrárníci a lidovci. Po zrušení agrární strany tedy pouze lidovci. Ve volbách po únoru bylo právě v tomto kraji odevzdáno velké množství tzv. prázdných volebních lístků. K celé této situaci je nutno přimyslet silné náboženské cítění obyvatel, které se neslučuje s komunismem, který razantně postupuje proti veškerým církvím. Lidé z Moravskobudějovicka se tedy z principu nemohli ztotožnit se současnou ideologií.

Na straně druhé byla potřeba nevoli veškerého obyvatelstva vůči novému státnímu zřízení nějakým způsobem řešit. Výběr cílového regionu tedy nebyl složitý. Komunisté měli spoustu důvodů k tomu, aby zakročili právě na Moravskobudějovicku. K provokacím však nedošlo pouze v Babicích, ale také v Koubalově Lhotě či v Klukách.¹⁵ Málo se zmiňuje také ovládnutí struktur na Moravskobudějovicku před samotným provedením akce Babice. V Moravských Budějovicích se konal první soudní proces již 18. března 1950. Jednalo se o veřejný proces nazvaný „Skupina Prudík a spol.“. V tomto procesu bylo odsouzeno celkem 27 osob včetně tehdejšího babického faráře Arnošta Poláčka.¹⁶ Babická fara tedy byla středem zájmu agentů a provokatérů, a v určitých kruzích (viz Ošmerovo varování, s. 29) to bylo známo. Například Poláčkův předchůdce v Babicích, farář Jindřich Hladík, požádal o přeložení do jiné farnosti, čímž se zřejmě vyhnul trpkému osudu. Dal se tedy očekávat příchod další, ještě větší akce proti církvi a soukromým zemědělcům? Bezpochyby. Monstrproces s babickými vrahy, mezi něž patřili „vesničtí boháči“ – „kulaci“, římsko-katoličtí kněží, hajný a polesný, byl odstrašující nejen pro obyvatele tamního kraje, ale pro celé Československo. Provokace splnila svou funkci, i přes některé nedostatky, tak jak měla – zastrašila obyvatelstvo.

¹⁴ KASÁČEK, Miroslav, NAVARA, Luděk: *Mlynáři od Babic – Nová fakta o osudovém dramatu padesátých let*, Praha, 2008, s. 20.

¹⁵ KAPLAN, Karel: *Československo v letech 1948 – 1953, 2. část*, Státní pedagogické nakladatelství, Praha, 1991, s. 92.

¹⁶ ZEJDA, Radovan: *Babice 1951*, Třebíč, 2001, s. 64.

3. Pojetí babického případu podle komunistické propagandy

Propaganda, neboli účelná deformace skutečnosti, je vlastní každému režimu. Je běžná v každodenním životě, například v rétorice politiků, v televizi, škole, literatuře, novinách atd. Jejím cílem je ovlivnit obyvatelstvo určitými dogmaty (doktrínami), idejemi, teoriemi, názory či přinutit jej vyznávat určitou ideologii. Známe několik druhů propagandy, a to bílou (ta vytváří a rozšiřuje zdroj, který nezakrývá svou totožnost, příkladem může být rozhlasové vysílání pro zahraniční posluchače, časopisy, desky, hudební kazety atd.)¹⁷, černou (jedná se o propagandistickou dezinformaci, která si dává za cíl nejen ovlivnit, ale i oklamat širokou veřejnost, obvykle se vyrábí pod cizí vlajkou, neboť pachatel nechce odhalit svou tvář, aby falešný obsah neohrozil jeho veřejnou pověst, hlavními příklady jsou padělky vládních dokumentů s kompromitujícím obsahem, šíření nepravdivých zpráv šeptandou či podsouvání falešných zpráv tisku přes agenty mezi novináři)¹⁸ a šedou (operace obsahující prvky černé i bílé propagandy, propagandistický zdroj může i nemusí být správně identifikován, ale pravdivost informací je vždy nejistá, příkladem může být zkreslování statistických dat ve výročních zprávách a přehánění finančních úspěchů)¹⁹.

Součástí každého totalitního režimu je tajná policie s úkoly sledování vytipovaných osob, které by mohly proti režimu pracovat. Mezi tyto osoby byli vysíláni konfidenti tajné policie, kteří se pokoušeli vyprovokovat mezi obyvatelstvem protirežimní činnost. To vše je součástí propagandy. V období socialismu byla propaganda naprosto zřejmá ve všech směrech. Není proto výjimkou, že babický případ zde zapadá celý sám o sobě. Zde nejde pouze o zkreslený výklad skutečnosti, ale pro propagandu zde vyhasla celá řada životů. Samotné vraždy tří funkcionářů v babické škole byly účelovou propagandou samotnou, byl to důkaz pro obyvatelstvo dokládající fakt, že podcenění třídního boje má zlé následky. O to zrudnější pak byla neustálá publikace případu a špinění jmen již mrtvých odsouzených a jejich pozůstalých rodinných příslušníků. Cílem propagandy v tomto případě bylo vyvolání pocitů zlosti, hněvu a pohrdání vůči sedlákům, farářům a samozřejmě vůči západním agentům, kteří se, jak je naznačováno, pohybují mezi obyvatelstvem nejen ve městech, ale i na vesnicích.

¹⁷ BITTMAN, Ladislav: *Mezinárodní dezinformace, černá propaganda, aktivní opatření a tajné policie*, Praha, 2000, s. 82.

¹⁸ Tamtéž, s. 83.

¹⁹ Tamtéž, s. 86.

Babické události jsou popisovány již v roce 1951 v knize Jaroslava Opavského s názvem *Babice 1951*, v sedmdesátých letech je případ řešen hned ve dvou epizodách detektivního seriálu *30 případů majora Zemana* režiséra Jiřího Sequense, v roce 1981 vychází publikace Oty Holuba s názvem *Vlčí komando*, a o případu informuje průběžně po celou dobu socialismu také denní tisk. Svou roli sehrálo i rozhlasové vysílání podávající obyvatelstvu záznamy ze soudních řízení, můžeme si tak poslechnout výpovědi jednotlivých obviněných i svědků.

3.1. Přístup k případu v publikaci *Babice 1951* od autora Jaroslava Opavského

Již na podzim 1951 vydaná publikace, v české i slovenské verzi, je jakýmsi zdůvodněním rychlého zásahu proti babickým vrahům. Není zde řečeno nic o tom, kolik dalších lidí, kteří s případem neměli nic společného, bylo trestáno na základě akce Babice. Celá kniha se zabývá především prvním soudním procesem odehrávajícím se ve dnech od 12. do 14. července 1951 v Jihlavě, a popisuje životní příběhy odsouzených v tomto procesu. Těmi byli Antonín Mityška, Antonín Plichta, Drahoslav Němec, František Kopuleť, Antonín Škrdla, Václav Drbola a František Pařil odsouzení k trestu smrti a další odsouzení k mnohaletému vězení, kterými byli Alois Roupec (doživotí), Karel Němec (doživotí), Ladislav Brabenec (25 let), Božena Kopuleť (20 let), Ludvík Stehlík (20 let), Jindřich Nahodil (23 let) a Josef Vorlíček (22 let).²⁰ Slovenská verze knihy v závěru ve zkratce rozebírá také druhý soudní proces probíhající 13. až 15. listopadu 1951 v Třebíči. Souzeni zde byli Jan Bula (trest smrti), Bohumil Krátký (doživotí), Josef Jeřábek (20 let), Bohumil Dvořák (18 let), František Kříž (25 let), Karel Vodička (18 let), Ladislav Roupec (25 let), Jan Pánek (16 let), Stanislav Žákovský (18 let), Josef Pánek (15 let), Ludvík Stehlík (21 let), Jan Pánek (23 let), František Berka (22 let), Helena Nestrojilová (11 let), Anna Rejlová (13 let), Ladislav Ježek (4 roky) a Jakub Malý (2 roky).²¹ Jak je patrné ze soupisů trestaných, zkáza postihla celé rodiny. Kniha obsahuje též výpovědi trestaných, s největší pravděpodobností vynucené. Popisuje události před samotnými vraždami v Babicích, velmi působivé jsou proslovy prokurátora Dr. Handla a dělnického prokurátora Eichlera pronesené před soudem v Jihlavě, a také, na emoce působící, životní příběhy zavražděných v babické škole. Kniha též obsahuje báseň s názvem Prostřelená legitimace, která byla napsaná pro slavnostní příležitost volby nového předsednictva babického Národního výboru.²² V závěru knihy jsou přidány resoluce, zasílané podniky z celého Československa, žádající „spravedlivý trest pro babické vrahy“.

Kromě nočního přepadení v Babicích je v knize líčeno přepadení funkcionáře KSČ Balouna, 20. a 22. dubna 1951, zahraničním agentem CIC kapitánem Ladislavem Malým a místním kulakem Drahoslavem Němcem. První přepadení bylo bezvýsledné, jelikož Baloun jednal s orgány SNB a teroristé měli strach ze stejně silných protivníků, druhé skončilo

²⁰ OPAVSKÝ, Jaroslav: *Babice 1951*, Bratislava, 1951, s. 74.

²¹ Tamtéž, s. 143.

²² Tamtéž, s. 106.

uzavřením Balouna spolu s dalšími osobami na MNV, kde byli všichni přítomní ohrožováni pistolemi a odcizeny zde byly razítka, listiny a legitimace KSČ. Hned 23. dubna proběhlo další přepadení. Přepaden byl funkcionář KSČ Bohdálek, který byl zavlčen opět stejnými pachateli do lesa, zde byl surově bit a kopán, měl být dokonce zavražděn. Komplici v tomto případě byli František a Božena Kopuleti.²³ Přepaden byl následně 24. dubna také předseda přípravného výboru JZD Karel Kovář, a to ve vlastním domě. Ten se však statečně bránil a na útočníka, Drahoslava Němce, vystřelil. Oba byli zranění, ale útočníky se mu podařilo zahnat. Ti se pak ukrývali u hajného Františka Kopuleteho. Kapitán Ladislav Malý hledal nové spojence v odboji proti komunistům. Jako další mu posloužili Antonín Plichta a Antonín Mityška.²⁴ Právě s Mityškou Malý zorganizoval další akci, jednalo se o sabotáž, při níž 14. června 1951 podpálili v Mikulovicích stodolu plnou sena.²⁵ Z výslechu vesnického boháče, Antonína Plichty, vyplývá, že v plánu bylo také vraždění občanů v Šebkovicích. Výpovědi se různí v počtu plánovaných vražd. Plichta tvrdí, že v plánu bylo zavraždit pět funkcionářů, Mityška vypověděl číslo vyšší, a to patnáct. K další akci patřilo tištění protistátních a výhružných letáků.²⁶

Samotné vraždění v osudnou noc z 2. na 3. července 1951 v Babické škole popisuje autor této knihy následovně. Každé pondělí se večer scházeli zástupci MNV na schůzích v místní škole, kde MNV sídlil. V osudný večer projednávali dodávky obilí po nadcházejících žních. Jak je v knize několikrát zdůrazněno, starali se o blaho celého národa. Ten večer se v kanceláři sešli Tomáš Kuchtík, místní řídící učitel a předseda MNV, Josef Roupec, lesní dělník a místopředseda MNV, Bohumír Netolička, dělník a finanční referent MNV a František Bláha, který pracoval jako tesař. Asi o půl jedenácté v noci vtrhli do místnosti dva ozbrojenci, jeden s rezavou bradkou (Malý) a druhý s černou bradkou (Mityška). Ti donutili přítomné dát ruce nahoru a ptali se, zda nemají zbraně. Zástupci MNV zbraně údajně neměli. Poté byli donuceni vyjít na chodbu a teroristé se pídili po tom, kdo je předsedou MNV. Tomáš Kuchtík se hrdě přiznal a vtom nastala palba. Tři funkcionáři zůstávají ležet na zemi, čtvrtý, František Bláha, vybíhá po schodech nahoru a svalí se na pohovku, kam jej teroristé již nepronásledují. Teroristé prchají a vzápětí vybíhá ze dveří Kuchtíkova žena. Ta se snaží křísit vlastního muže, ale když zjistí, že ten je mrtev, přivolá pomoc ostatním. Roupec umírá rovněž velmi brzy a Netolička umírá později v náručí svého otce, který sice pláče, ale působí spíše dojmem, že oplakává prostřelenou legitimaci KSČ, kterou vytáhl z náprsní kapsy svého syna.

²³ OPAVSKÝ, Jaroslav: *Babice 1951*, Bratislava, 1951, s. 67.

²⁴ Tamtéž, s. 68.

²⁵ Tamtéž, s. 63.

²⁶ Tamtéž, s. 42.

Bláha je odvezen do nemocnice v Třebíči, jako jediný přežije a stane se novým předsedou MNV v Babicích.²⁷

Samotné zatýkání v knize není popsáno, je pouze konstatováno, že vrazi byli zneškodněni do 24 hodin po dlouhé bouřlivé střelbě, kterou nepřežili dva ze čtyř přítomných (překvapením dozajista není, že zahynul západní agent CIC, kapitán Ladislav Malý) a dále je v knize vyzdvížena úloha všech složek Národní bezpečnosti, které se o tuto rychlou pacifikaci zasloužily.²⁸

Podle výsledků obžalovaných si čtenář může vytvořit pouze ten nejhorší obrázek o jejich morálce. Ve výsleších jsou neustále zdůrazňovány fráze jako například „druhé Lidice“, „zrádní kněží a zrádný Vatikán“, „nenávisť vůči lidově demokratickému zřízení a vůči československému lidu“ atd. V celé knize se neustále opakují podobné výroky tak často, že propaganda v tomto případě je značně přitažena za vlasy. Obvinění se tedy přiznávají k těm nejhorším a nejpodlejšími zločinům, zdůrazňována je také úloha peněz a snaha vrátit předválečné poměry, kdy bylo na denním pořádku vykořisťování čeledínů a děveček. Po takovýchto výpovědích nezbývalo soudcům nic jiného, než odsoudit obžalované k tak přísným trestům. Samotné vykreslení postav v procesu Babice je velmi hanlivé. Všichni odsouzení jsou popisováni vesměs jako vesničtí boháči, kteří vykořisťovali podruhy a sami pracovat neuměli, proto po únorovém převratu nechali pole neobdělané a dodávky potravin sabotovali. Hajný František Kopuleť a Antonín Škrdla jsou navíc obviňováni z přísluhovačství šlechtě v období okupace. Reakční kněží, Václav Drbola a František Pařil, jsou také popisováni jako vesměs líní lidé, na vesnici neoblíbení a žijící v obrovských farách, přestože celé rodiny s dětmi se tísnily ve skromném obydlí. Jejich provinění počínaje čtením tzv. Pastýřských listů štvavých proti lidově demokratickému zřízení, pokračovalo spoluprací s teroristy a svěcením růženců, které měly chránit teroristy v boji proti lidu. Páter Drbola byl farářem babickým, z čehož vyplývá, že rozhodl o zavraždění neoblíbených funkcionářů v této vesnici.²⁹ Páter Pařil sloužil v Horním Újezdě a vyslovil souhlas s vražděním v Šebkovicích, kde mělo být zavražděno patnáct osob. U výslechu prohlásil, že svou vinu odčiní modlitbou.³⁰

Zavraždění funkcionáři KSČ jsou popsáni jako pracovití a vzdělaní lidé. Zvláštní je to, že manželka zastřeleného funkcionáře Roupce je i v této knize popsána jako silně věřící, mající s farářem Drbolou blízký vztah. Stejně tak i předseda MNV Tomáš Kuchtík, který byl

²⁷ OPAVSKÝ, Jaroslav: *Babice 1951*, Bratislava, 1951, s. 92.

²⁸ Tamtéž, s. 7.

²⁹ Tamtéž, s. 30.

³⁰ Tamtéž, s. 34.

jedním z mála na vesnici, kdo se s farářem přátelil. Je pravděpodobné, že právě tyto důvody vedly k obětování těchto funkcionářů strany ve prospěch lidově demokratického zřízení.

3.2. Přístup k případu v publikaci *Vlčí komando* od autora Oty Holuba

Kniha vydaná v roce 1981 k 30. výročí babické tragedie je další v pořadí, jež se snaží ospravedlnit policejní zásah a tvrdost trestů vyřčených nad odsouzenými. K problematice přistupuje komplexněji, než kniha Jaroslava Opavského. Popisuje životy zavražděných, příchod Malého, důslednou organizaci teroristických akcí, neopomíná špinit jméno církve, vylíčeny jsou zde nejen samotné babické vraždy, ale také případy odehrávající se na jaře 1951 na Moravskobudějovicku, zajímavý je rovněž popis přestřelky v poli. Nejvíce je však v knize zdůrazňována úloha orgánů Státní bezpečnosti, armády a Lidových milicí při řešení případu. Babický případ je zde pojmenován jako akce TEROR.

Události kniha předává v časové posloupnosti, naznačeny jsou zde dvě linie odboje na Moravskobudějovicku. První skupina pracovala již od roku 1948 a byla tvořena Gustavem Smetanou a Jaroslavem Melkusem, kteří měli spolupracovat se statkářem Eduardem Kadrnkou z Nových Sýrovic, jenž ilegálně přechnul do zahraničí. Po návratu se honorel titulem major a patřil do americké rozvědky. Neměl problém sehnat zde lidi pro spolupráci. Přišel i s dalšími agenty, z nichž nejvýznamnější byl Jan Samek z Jersic. Ke spolupráci získali i sedláka Antonína Plichtu ze Šebkovic, který získal krycí jméno Jirka. Smluvené heslo znělo „Co dělá den“. Eduard Kadrnka byl však zraněn během dalšího přechodu hranic a za Gustavem Smetanou přišel nový agent, který se představil jako major Vašek. Ten se skupinou plánoval, kdo obsadí které pozice po pádu lidově demokratického zřízení. Bezpečnost tuto skupinu odhalila a vzhledem k tomu, že skupina vlastnila velké množství zbraní, rozhodly se orgány SNB zasáhnout. Zatýkaní proběhlo 30. dubna 1951. Zatčen nebyl pouze Antonín Plichta, který stihnul uprchnout.³¹

Ve druhé skupině pracoval zahraniční agent CIC Ladislav Malý. Ten nejprve oslovil svého bývalého spolužáka, pátera Jana Bulu, a přes něj získal kontakty na další odbojáře. Ve skupině operovali Antonín Plichta st. i se svými dvěma syny (Antonín a Stanislav), Antonín Mityška, Drahoslav Němec, František a Božena Kopuleť a další. Do odboje se zapletli i další dva faráři – Václav Drbola a František Pařil. První útoky byly provedeny Ladislavem Malým spolu s Drahoslavem Němcem. Jednalo se o útoky na komunisty Balouna, Bohdálka a Kováře, již popsané v předchozí kapitole. Rozdíl je v popisu útoku na funkcionáře Kováře,

³¹ HOLUB, Ota: *Vlčí komando*, Praha, nakladatelství ROH, 1981, s. 47.

kteřý měl proběhnout ve stejný den, jako útok na funkcionáře Bohdálka, a to 24. dubna 1951. Funkcionář strany Bohdálek byl použit jako návnada, aby Karel Kovář nečekal útok. To se však nepodařilo a Kovář se bránil se zbraní v ruce.³² Zraněný Drahoslav Němec pak měl z Malého strach a chtěl se od skupiny odpojit, proto utekl zpátky domů k rodičům. Mezitím Kopuleťý nahlásil smyšlené přepadení hájovny. Totéž nahlásila také jeho žena Božena, a jelikož se jejich výpovědi v určitých detailech lišily, byli prozrazeni, a František Kopuleťý byl zatčen. Vzápětí byl zatčen i Drahoslav Němec. Ladislav Malý skrývající se v úkrytu pod včelínem u Kopuleťých mezitím zmizel, přestože všude okolo byly hlídky SNB.³³

Kapitán Malý se nyní upnul k Antonínu Plichtovi, jeho synům a Antonínu Mityskovi. Samozřejmě mu pomáhala celá síť dalších osob – Ludvík Stehlík, Ladislav Brabenec, Alois Roupec a další. První velkou akcí Malého a Mitysky bylo přepadení funkcionářů v noci ze 14. na 15. června 1951. Jako první byl přepaden funkcionář strany Janoušek, dále František Píša, předseda akčního výboru Láska, kterému nebylo dovoleno ani se obléci a musel doprovázet ostatní v trenýrkách, a jako poslední František Žampa. Tito komunisti byli teroristy zbiti a nakonec zavřeni v Žampově bytě, kde pod pohrůzkou vystřílení jejich rodin museli zůstat sedět a útočníci mezitím utekli. Útok však byl nahlášen Antonínem Píšou, jenž sám pouze o vlasek unikl teroristům.³⁴

Další akce proběhla 26. června 1951. Malý s Mityskou a Plichtou zapálili stodolu plnou slámy v Mikulovicích a tím způsobili škodu za 1 201 614 Kčs.³⁵ V Cidlině byl 1. července nalezen protistátní leták vyhrožující ostřelováním projíždějících vozidel od setmění do rozednění, dále zastřelením každého, kdo bude spatřen se zbraní v ruce, a nakonec smrtí deseti komunistů za zatčení jednoho odbojáře. Podepsán byl velitel Tonda a kapitán Ladislav.³⁶ Na 6. července byla naplánována akce Šebkovice, kde měli být pověšeni místní komunisté a jejich obydlí vypáleny. K tomu však již nedošlo, jelikož 2. července přišla ona osudná noc.³⁷

Babická vražda je v knize popsána následovně. Pachatelé se rozhodli pro Babice náhodně, plánovali totiž také útoky ve Vacenovicích a Rokytnici, kde chtěli provést útok na funkcionáře KSČ Přemyla (na něj chtěli zaútočit dokonce bezprostředně před babickou vraždou), spadeno měli také na komunistu Blechu. Mezitím byl 17. června zatčen babický

³² HOLUB, Ota: *Vlčí komando*, Praha, nakladatelství ROH, 1981, s. 64.

³³ Tamtéž, s. 69.

³⁴ Tamtéž, s. 78.

³⁵ Tamtéž, s. 84.

³⁶ Tamtéž, s. 79.

³⁷ Tamtéž, s. 83.

farář Drbola.³⁸ Proto se 2. července skupina rozhodla jít do babické školy. Rozhodnuto o tom bylo ve světnici u rodiny Roupců. Ladislav Malý, Antonín Mityska a bratři Antonín a Stanislav Plichtovi se vydali o půl desáté z vedlejší vesnice, Bolíkovice, do Babic za účelem zavraždit komunistické funkcionáře zasedající na schůzi, která projednávala rozpis dodávek obilí po následných žních. Tyto schůze se pořádaly každé pondělí, proto nebylo těžké funkcionáře, kteří nenosí zbraně, a ve škole, kde sídlil MNV se nezamykají, překvapit. Když přišli teroristé ke škole, rozdělili si úkoly. Stanislav a Antonín Plichtovi hlídali před školou, Antonín Mityska a kapitán Malý šli provést akci. O půl jedenácté potichu vklouzli do budovy a šli s jistotou do místnosti, odkud vycházelo světlo. U této místnosti byl nápis MNV Babice. Prudce vtrhli dovnitř a kapitán Malý položil funkcionářům dvě otázky, a to zda mají zbraně, a kdo udal faráře Drbolu. Přítomní – František Bláha, Tomáš Kuchtík, Bohumír Netolička a Josef Roupec – zachovali chladnou hlavu a nebránili se, klidně odpovídali na otázky. Na otázku, zda mají zbraně, odpověděli záporně, na otázku ohledně faráře neznali odpověď. Malý tedy rozbil lampičku na stole a vyzval funkcionáře, aby vyšli na chodbu a postavili se čelem ke schodům. Zde položil poslední otázku – kdo je předsedou MNV? Tomáš Kuchtík se s hrdostí ke své funkci přiznal a vzápětí byl zastřelen Malým z pistole. Na povel kapitána Malého byli Antonínem Mityskou postřeleni zbylí funkcionáři několika ranami ze samopalu. Útočníci utekli a záhy vyběhla z bytu vedle MNV manželka řídícího učitele Tomáše Kuchtíka, Anežka, a duchapřítomně pomáhala zraněným, rychle přivolala pomoc. Tomáš Kuchtík a Josef Roupec zemřeli okamžitě na následky vážného zranění, Bohumír Netolička zemřel až v náručí svého otce, a František Bláha postřelen vyběhl po schodech o patro výše, kam za ním již teroristé nešli, a tím si zachránil život. Vydržel do příchodu doktora Klempy z Lesonic, který přijel do 10 – 15 minut, a následně byl odvezen do třebíčské nemocnice.³⁹ Na místo se rychle dostavily SNB a problém začaly řešit. Ráno začaly domovní prohlídky a okolí bylo důsledně obklíčeno. Proto se podařilo nepříteli vypátrat v poli mezi Babicemi a Bolíkovice již 3. července v odpoledních hodinách. Byli vypátráni za pomoci letadla a následně, během dlouhé přestřelky, poraženi. Během přestřelky byl zraněn pouze jeden příslušník SNB, a to mladší strážmistr Rostislav Veselý. Na druhé straně však byli dva mrtví (Antonín Plichta ml. a Ladislav Malý) a dva zranění. Stanislav Plichta se stal mrzákem díky průstřelu páteře, Antonín Mityska byl na tom zdravotně podstatně lépe, a proto mohl být ihned vyslýchán. Autor knihy tvrdí, že při výslechu nebylo použito násilí. Akce byla

³⁸ HOLUB, Ota: *Vlčí komando*, Praha, nakladatelství ROH, 1981, s. 88.

³⁹ Tamtéž, s. 93-94.

zakončena úspěšně ve večerních hodinách.⁴⁰ Paradoxem je, že SNB a milice byly nablízku i v osudnou noc, protože byly očekávány teroristické akce, a přesto k vraždění došlo.

Dále kniha popisuje pohřeb obětí terorismu 6. července 1951, proces v dělnickém domě v Jihlavě (12. – 14. července 1951) – v této pasáži je napsána výslovná lež, a to o smrti Stanislava Plichty, který podle této knihy zemřel již před konáním prvního soudního řízení (ve skutečnosti byl popraven jako mrzák roku 1953⁴¹). Zabývá se také dalšími soudními řízeními – Třebíč, listopad 1951 a Moravské Budějovice, květen 1952. Správnost jednání justice ospravedlňuje autor rezolucemi zaslanými podniky z celého Československa, které žádají nejvyšší tresty pro babické vrahy. Autor se zabývá i dalším vývojem – v šedesátých letech se přeživší pokusili podat žádosti o rehabilitaci na základě zákona č. 231 z roku 1948, podle kterého byli údajně nesprávně a neoprávněně stíháni a souzeni, v roce 1971 vzali své návrhy zpět. Dva z odsouzených dokonce navštívili postřeleného Františka Bláhu, aby změnil svou výpověď, ten je však vykázal ze svého bytu.⁴² Na závěr autor líčí pokrok v Babicích po založení JZD, ukazuje na otevření kulturního domu Tomáše Kuchtíka a postavení pamětní desky pro zavražděné. Poslední myšlenkou autora je nikdy nezapomenout na nebezpečí, které lidem neustále hrozí kdekoliv na světě.

⁴⁰ HOLUB, Ota: *Vlčí komando*, Praha, nakladatelství ROH, 1981, s. 108-109.

⁴¹ RÁZEK, Adolf: *StB + Justice, nástroje třídního boje v akci Babice*, Praha, 2002, s. 29.

⁴² HOLUB, Ota: *Vlčí komando*, Praha, nakladatelství ROH, 1981, s. 143.

3.3. Přístup k případu v detektivním seriálu *30 případů majora Zemana* – epizody *Vrah se skrývá v poli* a *Štvanice* – od režiséra Jiřího Sequense

Seriál *30 případů majora Zemana* vznikl mezi lety 1974 – 1979, tedy v období tuhé normalizace. Tomu odpovídá i jeho zpracování, které je silně poznamenáno komunistickou propagandou. Hlavní postavou tohoto detektivního seriálu je Jan Zeman, po Druhé světové válce přijíždějící z koncentračního tábora a připojující se k SNB. Zde se díky svým neobvyklým zásluhám propracuje až na hodnost majora. Seriál popisuje období od roku 1945 do roku 1973, každá epizoda se odehrává v jednom roce, pouze na rok 1947 připadají dvě epizody. V některých epizodách režisér podává výklad skutečných historických případů, samozřejmě podle tehdejšího výkladu. Propagandisticky je zde předložen akt odsunu Sudetských Němců, Banderovci na území Československa, Vítězný únor, odbojová skupina bratří Mašínů, situace v klášterech, boj se západními agenty, okolnosti Pražského jara či únos letadla do SRN v roce 1972. K podobné tématice lze zahrnout i epizody *Vrah se skrývá v poli* a *Štvanice*, které se pokoušejí popsat okolnosti babického případu.

V pořadí desátá epizoda *Vrah se skrývá v poli*, se odehrává roku 1953. V té době teprve kapitán Jan Zeman přijíždí do Plánice vyšetřit hlášené požáry v okolí a stížnosti hajného Václava Bosáka, který nahlásil přepadení ve vlastní hájovně. Předsednictvo MNV zprvu nepřijímá zásah Bezpečnosti kladně. V hospodě během rozhovoru se starým přítelem, předsedou MNV Karlem Mutlem se Zeman dozví o neochotě místních rolníků vstoupit do JZD. Karel si také stěžuje na vlastní manželku, která chodí pomáhat místnímu knězi na faru. Oba, Mutl i jeho žena Blanka, přece bojovali za úplně jiné ideály. V hospodě Zeman pozná také místního alkoholika, bývalého kulaka Emanu Zahradníka, který je místními obyvateli nenáviděn. Hned v noci někdo zapálí sklad se slámou, z čehož je Eman podezírán. Vyslýchán je na lesní brigádě, kde pracuje. Tam se proti němu ostře ohradí i hajný Bosák. Zeman od začátku nevěří tomu, že pachatelem je Eman. Když přijede major Žitný z Prahy s tím, že v okolí Plánice se objevují výhrůžné letáky, Zeman promluví o pohnutkách svého nadřízeného Kaliny, který jej na vesnici poslal. Během svého pobytu v koncentračním táboře poznali jakéhosi Mareše, který se do tábora dostal kvůli udání hajného Bosáka. Orgány tedy chtějí prověřit, zda se jedná o stejného člověka. V seznamu udavačů gestapa Bosákovo jméno nebylo nalezeno. Zeman tedy pověří Žitného pátráním po údajích o Bosákovi.

Další scéna líčí seznámení místního faráře se západním agentem hodnosti kapitána. Společně se shodnou v tom, že znají pátera Lorence, který emigroval a nyní žije v Mnichově. Kapitán je následně knězem ubytován na faře. Večer dojde k přepadení Karla Mutla – útočníci v černých kabátech a maskování šátky vstoupí do jeho domu a střetnou se s jeho ženou, Blankou Mutlovou, která muže přivolá křikem, ten přiběhne z vedlejší místnosti s kulovnicí a útočnický zažene. Ráno je celá vesnice jako u vytržení, zavládne zde strach, zatčen je Eman Zahradník a svolána je schůze do místní školy. Kvůli strachu se na schůzi nikdo nedostaví, a proto je na večer svolána mimořádná schůze MNV.

Večer se opilý kapitán zahraničního odboje zpovídá faráři ze svých úmyslů, vypráví o svých zkušenostech z Bavorska, kde byl školen. Nebojuje za ideje jako komunisti, chce se jen předvádět. Ze svého vyprávění je přerušen zvonícím zvonkem, farář otevře a dovnitř vejde Blanka Mutlová přicházející s úmyslem pomoci faráři s úklidem. Knězi sdělí, že její muž se nachází na mimořádné schůzi MNV, vzápětí je vyhnána a kapitán, který se mezitím ukrýval, naplánuje teroristickou akci v plánické škole a nařídí faráři svolat skupinu. Odhalí také příčinu farářovy náklonnosti k Blance Mutlové. Za Druhé světové války farář udal její rodiče gestapu kvůli jejich komunistického smýšlení a následně měl výčitky svědomí, proto děvčeti poskytoval pomoc. Major Žitný mezitím zavolá Zemanovi ohledně hajného Bosáka, potvrdí mu, že se jedná o udavače gestapa. Okamžitě je zahájeno zatýkání. Chycen je však pouze Bosákův raněný syn Jarda, který se přizná k přepadení Karla Mutla, ke kterému byl donucen otcem a kapitánem. Byl zde rovněž postřelen.

Mimořádná schůze MNV je v dojemném okamžiku smíření přerušena příchodem tří teroristů. Ti postaví předsedu místní organizace KSČ, Karla Mutla, ke zdi. Mutl má námitky vůči jejich maskování, a proto se jeden z teroristů odkryje. Jedná se o hajného Bosáka. Ten jej poté udeří samopalem do hlavy, společně s dalšími dvěma teroristy zastřelí nejen jeho, ale i zbylé tři komunisty.

Jarda Bosák sdělil orgánům úkryt teroristů, všichni se tedy vydali na faru, kde byl zatčen farář. Ten odmítl sdělit, kde se teroristé právě nacházejí, když vtom zazněly osudné výstřely. SNB přišla příliš pozdě, nalezena byla jen mrtvá těla místních funkcionářů. Blanka Mutlová byla po nalezení těla svého manžela zdrcena.

Ráno běží teroristé do fůry slámy na poli, kde potkají rozespaleho Emanu Zahradníka, kterému sdělí, co se stalo v noci. Poté, když vidí přijíždějící vozy orgánů SNB, rozhodnou se

zavraždit Emanu. Ten se však lekne a běží pryč s křikem, Bosák jej zastřelí, a to zaslechnou SNB. Skupinu obklíčí a zajmou. Na závěr epizody Zeman odjíždí zpět do Prahy.⁴³

Dvacátá pátá epizoda s názvem *Štvanice* se odehrává roku 1968. Situace se zcela změnila a plánický případ je přetřásán nejen v televizi, ale i u soudu. Plánický farář žádá prostřednictvím pořadu „Co tomu říkáte pane profesore?“ rehabilitaci svého soudního procesu. V televizi také vysloví jména těch, kteří se podíleli na jeho zatčení – tehdy kapitán Zeman, major Žitný a plukovník Kalina. Po shlédnutí rozhovoru se Kalina rozhodne požádat o účast v tomtéž pořadu, ale je odmítnut. Následně dojde k propuštění Kaliny a Zemana. Jan Zeman je nahrazen kapitánem Mirkem Stejskalem, což bere z jeho strany jako zradu. Kalina kromě propuštění obdrží dopis od jakéhosi Vršeckého, jenž byl prokurátorem u soudu s plánickými vrahy, a z důvodu psychické zátěže spáchal po napsání dopisu sebevraždu. Obsah tohoto dopisu prozatím není znám, ale zřejmě jde o něco vážného, protože Kalina se nervově zhroutí. Sám Zeman je velice nervózní, hlavně po tom, co si promluví s prokurátorem Ševčíkem, který má být přítomen u rehabilitačního soudu s farářem. Zemanovi sdělí, že k soudu, ke kterému byl přizván, nejde jako svědek, ale jako obžalovaný. Další ránou pro Zemana je domácí výstup jeho dcery Lídy, které je ve škole vyčítáno zaměstnání jejího otce. Ten je, podle veřejnosti, zodpovědný za situaci v Československu v 50. letech. Svému otci Lída vyčte smrt Karla Mutla i své vlastní matky. Proto se Zeman rozhodne vzít rodinu zpátky do Plánice, kde navštíví Blančín bývalý domov (jedná se o Blanku Mutlovou z epizody *Vrah se skrývá v poli*, ta k Zemanovi vždy chovala sympatie a později, po Mutlově smrti, se za Zemana provdala). Od nového majitele domu se doví, že lidé na vsi nechápou co se děje v Praze a bojí se hlavně toho, aby se někdo nezbláznil a nezačal jim vracet dobytek a půdu, protože teď se mají tak, jako se nikdy neměli. Lída vše pochopí a usmíří se s otcem. Když se jde Lída s Blankou projít po vesnici, Zeman navštíví paní řídící v plánické škole, kde však není příliš vítán. Paní řídící sama neví, čemu má věřit, neví kdo je odpovědný za smrt jejího muže. Z hovoru je vyruší Pavel Daneš, jeden z těch, kteří sbírají podpisy na petici k obnovení případu. Podpis mu údajně slíbila i paní řídící, ta mu ho však dát nechce.

Další zastávkou je pro Zemana místní JZD, zde mu známí – Anča Šandová a Matys – vysloví podporu, nabídnou mu pracovní místo a odsoudí Danešovu petici. Zeman je žádá o příchod k soudu, ti ale zprvu nejsou ochotní. Po návratu do Prahy jde Zeman na pohřeb kolegovi Kalinovi, který se stal novou obětí případu Plánice. Zemana a jeho další kolegy zarmoutí fakt, že Kalinovi nevystřelili čestnou salvu a na poslední rozloučení s ním nepřišla

⁴³ *Třicet případů majora zemana, 10. epizoda – Vrah se skrývá v poli* [TV seriál]. Režie Jiří SEQUENS. Československo, 1974. [online]. Dostupné z: <http://www.youtube.com/watch?v=4BaOqGh4tmc> [9.2.2013].

řada členů strany, jelikož si nechtějí zkazit pověst před veřejností. O případu informuje televize, tisk a rádio, jedná se o masovou záležitost. Po pohřbu Zeman požádá kolegu, doktora Veselého, o kopii dopisu mrtvého Vršeckého, ten mu slíbí přímluvu u Žitného majícího vlivnější známé.

Blanka Zemanová, ve snaze pomoci svému manželovi, navštíví plánického faráře a chce po něm, aby u soudu mluvil pravdu. Všichni přece ví, že byl vinen a spravedlivě potrestán. Farář je mrzutý, a proto mu Blanka pohrozí příchodem plánických občanů k soudu. To nakonec opravdu udělá, pozve plánické k procesu.

Před samotným soudním procesem Zeman získá dopis od prokurátora Vršeckého. Během svého výslechu je Zeman ponižován a nespravedlivě viněn. Je mu vyčítán spěch při vyšetřování v Plánici, dále pak tendenční chování, které mělo podporovat násilnou kolektivizaci, vůči čemuž se Zeman ohradí. Ke svědectví vyzývá přítomné plánické občany. Ti však možnost vystoupit nedostanou a soudce dále napadá postup SNB. Soudce dále vyvozuje, že plánický farář byl neoprávněně odsouzen a chybí důkazy o jeho vině. Farář sám odmítá vypovídat. Soudce dále označí plánický případ za účelovou provokaci v režii StB, Zeman se však proti tomu ohradí a prohlašuje, že neporušil zákony ČSR a nařkne soudce z politické předpojatosti. Dále u soudu vypovídá Pavel Daneš, napadá Zemana, kterého se zastane prokurátor Ševčík. Ten přichází s hypotézou, ve které popisuje Zemana jako oběť provokací tajné Bezpečnosti. Zeman pochopí, že zde nemají jeho argumenty žádnou váhu. Předloží tedy dopis Vršeckého adresovaný Kalinovi a požádá soudce o jeho přečtení. Z textu vyplývá, že Vršecký byl vydírán Danešem a Braunem (moderátor pořadu „Co tomu říkáte pane profesore?“). Ti jej nutili ke změně výpovědi, a proto se rozhodl spáchat sebevraždu. Přestože soudce odročil jednání, je v tuto chvíli už jasné, kdo je oběť a kdo viník. Zeman může odejít očištěn od pomluv domů.⁴⁴

Seriál podává divákovi neúplný obrázek o událostech v Babicích. Chybí zde popis dalšího osudu teroristů, není řečeno, zda byli popraveni, či jaké dostali tresty. Farář, jenž vypovídá v roce 1968 je pouhou smyšlenkou, jelikož postava, kterou pravděpodobně má ztělesňovat, byla popravena. Těchto a dalších detailů je v epizodách více, budou však rozebírány podrobněji v kapitole týkající se hodnocení babických událostí.

⁴⁴ *Třicet případů majora zemana*, 25. epizoda – Štvanice [TV seriál]. Režie Jiří SEQUENS. Československo, 1974. [online]. Dostupné z: <http://www.youtube.com/watch?v=SiAPUwbiaDc> [9.2.2013].

3.4. Odsouzení babických událostí v dobovém rozhlasovém vysílání

Komunistická propaganda byla natolik propracovaná, že zasahovala všechny složky lidského života. Výklad babických událostí tak byl lidem předkládán ve všech oblastech. O tom vypovídá právě vysílání procesu prostřednictvím rozhlasu. Ačkoli z hlasů obviněných je cítit strach či beznaděj a z hlasu sebevědomého soudce Judr. Rudého opovržení a zlost, význam tohoto působení byl jasný. Obvinění v souvislosti s babickým případem jsou vrazi, lidé nezasluhující si soucit a soudce je správný obhájce zájmů pracující dělnické třídy. Zda to tak lidé opravdu vnímali? Dnes už na tuto otázku můžeme jen ztěžít odpovědět, nicméně všudypřítomná propaganda tehdejší lodi, a hlavně nové generace v pozdějších osmdesátých letech, ovlivnila zásadním způsobem, a to až to dnešních dob. V přílohách poskytuji přepis těch nejzásadnějších výpovědí ze soudního procesu s „babickými vrahy“. Za cíl si dávám ukázat obraz bezvýchodnosti situace obviněných stojících před jihlavským soudním procesem v červenci 1951. Na těchto výpovědích je znatelná jejich pečlivá předchozí příprava, protože jak je známo, vyslychaní se museli odpovědi učit z paměti.⁴⁵ Informace, které tak získáváme z těchto výslechů, nejsou věrohodné.

⁴⁵ ZEJDA, Radovan: *Babice 1951*, Třebíč 2001, s. 120.

3.5. Informace o babickém případu v denním tisku

Po celou dobu socialismu, ale i v 90. letech vycházely nové a nové články v novinách, které se zabývaly tematikou babického případu. Bylo třeba toto téma neustále připomínat, především v době výročí vraždy tří babických funkcionářů. K rozboru jsem si vybrala několik článků z dobového Rudého práva. Podobné články však vycházely i v dalším tisku, například v Jiskře, Lidové demokracii, Horáckých novinách, Rovnosti, Reflexu, Respektu či ve Vlastě.

Zajímavý je fakt, že o vraždě v babické škole byla prostřednictvím tisku podána první informace až v pátek 6. července 1951, kdy se konal pohřeb obětí, tedy až čtyři dny po akci Babice. Článek s názvem *Úřední zpráva o dopadení teroristické skupiny vrahů na Jihlavsku* stručně informuje o událostech v babické škole. Popisuje průběh událostí shodně s tehdejší účelnou propagandou. Tvrdí tedy, že 2. července byli zavražděni tři funkcionáři a další byl zraněn, stříleli dva útočníci, kteří byli kryti sítí dalších osob. Do 24 hodin byli však zpacifikováni a, během přestřelky v poli, dva z hlavních aktérů vraždy zemřeli. Celá síť byla likvidována díky úsilí SNB a milic velmi rychle. Dále bylo zjištěno, že teroristi byli vedeni agentem ze západu. Na závěr autor článku nabádá ke zvýšené bdělosti a rozhodnějším boji proti nepřítelům republiky.⁴⁶

Dne 9. července 1951 Rudé právo zveřejňuje článek s názvem *Hotovi střežit bezpečnost naší republiky, půjdeme směle vpřed k socialismu*. Text informuje o pohřbu komunistických funkcionářů, zavražděných v babické škole, konajícím se 6. července 1951 v Moravských Budějovicích. Dále je zde přepis projevu ministra Václava Kopeckého na pohřbu vyjadřujícího soustrast s pozůstalými a dávajícího důrazné upozornění ohledně nutnosti posílení třídního boje.⁴⁷

Další článek 14. července 1951 v Rudém Právu pod názvem *Za denní žold z rukou amerických imperialistů šli vraždit a usilovali o rozvrat republiky* je přepisem zmanipulovaných výpovědí první skupiny u jihlavského soudu ve dnech 12.-14. července. Z hrozivých výpovědí obviněných má být slušný pracující občan rozčarován a následně má tedy ospravedlnit jednání justice v případě, že bude vrahům udělen mnohaletý trest vězení či

⁴⁶ Úřední zpráva o dopadení teroristické skupiny vrahů na Jihlavsku, *Rudé právo*, 6.7.1951, s. 7. [online]. Dostupné z: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1951/7/6/7.png> [12.2.2013].

⁴⁷ Hotovi střežit bezpečnost naší republiky půjdeme směle vpřed k socialismu, *Rudé právo*, 9.7.1951, s. 1 a 3. [online]. Dostupné z: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1951/7/9/1.png> a <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1951/7/9/3.png> [13.2.2013].

trest smrti.⁴⁸ Vše dokresluje druhý článek v tomto vydání s názvem *Maska s tváře babických vrahů je stržena*, kde autor Drahomír Bárta připomíná, že zde nejde pouze o vesnické boháče, kteří škodí lidu, ale hlavně o zrádnou reakční emigraci na západě. Jmenuje například Peroutku, Zenkla, Ripku, Lettricha a další. Zdůrazněno je zde nebezpečí hrozící ze západu, avšak na závěr autor čtenáře uklidňuje a nabádá k budování socialismu.⁴⁹

Další článek ze 17. července 1951 s názvem *Babice* od Drahomíra Bárty je koncipován tak, aby co nejvíce emočně zapůsobil na čtenáře. Zdůrazňováno je klidné prostředí školy s obrázky sovětských dětí u moře, bílými mírovými holubičkami a usměvavou tváří Stalina v kontrastu se strašlivou vraždou tří funkcionářů. Zavražděný učitel Kuchtík je vykreslován téměř jako nejčestnější obyvatel Babic. Teroristé naopak jako dno společnosti pobírající za své činy vysoký žold (300 Kčs ve dnech akcí, 200 Kčs ve dnech klidu). Zbývající část článku komentuje rozhořčení všech obyvatel Československa, připomíná zasílání rezolucí požadujících tresty smrti pro babické vrahy. Rezoluce byly zasílány podniky z celé republiky.⁵⁰ Druhý článek v Rudém právu z tohoto dne s názvem *Vesnický boháč Plichta* od Ludmily Cekotové poskytuje čtenáři rozbor osobnosti jednoho z teroristů. Starý sedlák je zde hodnocen velmi kriticky a nekompromisně jako člověk štítící se práce. Čtenář se také může dovědět, že se nechoval pěkně k sousedům ani k děvečkám a nádeníkům (ti dostávali pouhou stokorunu měsíčně a spali ve stájích). Za války horlivě dodával nacistům a proto se mu v tomto období, stejně jako za první republiky dařilo.⁵¹ Zvláště tato lež by zřejmě válečného odbojáře, Antonína Plichtu, velmi ranila. Podobných lží a obviňování je v tomto článku daleko více. Dalo by se říci, že veškerá tvrzení v něm jsou opakem pravdy.

Dne 20. července 1951 vyšel v Rudém Právu další článek Drahomíra Bárty s názvem *Svědectví o Babicích*. Jedná se o výpověď jediného přeživšího, Františka Bláhy, který líčí brutalitu teroristického útoku. Zajímavé je jeho tvrzení o tom, že předseda Kuchtík byl zastřelen mužem se samopalem, což by znamenalo Mityskou. Ten ale během výslechu u jihlavského soudu tvrdí, že střílel pouze na tři ostatní muže a předsedu měl, podle jeho výpovědi, zastřelit Malý pistolí. Bláha dále popisuje své zranění a při delším zamýšlení chápe

⁴⁸ Za denní žold z rukou amerických imperialistů šli vraždit a usilovali o rozvrat republiky, *Rudé právo*, 14.7.1951, s. 3. [online]. Dostupné z: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1951/7/14/3.png> [12.2.2013].

⁴⁹ BÁRTA, Drahomír: *Maska s tváře babických vrahů je stržena*, *Rudé právo*, 14.7.1951, s. 3. [online]. Dostupné z: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1951/7/14/3.png> [12.2.2013].

⁵⁰ BÁRTA, Drahomír: *Babice*, *Rudé právo*, 17.7.1951, s. 3. [online]. Dostupné z: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1951/7/17/3.png> [12.2.2013].

⁵¹ CEKOTOVÁ, Ludmila: *Vesnický boháč Plichta*, *Rudé právo*, 17.7.1951, s. 3. [online]. Dostupné z: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1951/7/17/3.png> [12.2.2013].

teroristy jako třídní nepřátele, proti kterým je nutné bojovat všemi prostředky. Takto je zakončen i tento článek.⁵²

Podobných článků vyšlo nespočetně. Většina článků haní „babické vrahy“ a „zrádné kněží“. Připomínají nebezpečí ze západu a z Vatikánu. Články opačného charakteru začínají vycházet po roce 1989, kdy začíná pátrání po „pravdě o Babicích“. Možnost promluvit dostávají dosud žijící svědci. Zajímavá je například výpověď faráře Jana Podveského, který tvrdí, že byl informován o tom, že se na Moravskobudějovicku bude něco dít, komunistickým funkcionářem Ošmerou, se kterým spolupracoval během odboje za Druhé světové války. Proti tomu se tvrdě ohradila jeho dcera, Daniela Ošmerová, v Rudém právu 27. února 1990. Ve článku s názvem *Otázky k případu Babice* popírá skutečnost, že by její otec byl informován o takovéto záležitosti. Jan Podveský se ospravedlňuje v Rudém právu 3. dubna 1990 v článku s názvem *Odpověď na otevřený dopis D. Ošmerové*. Téma babického případu tak ani po revoluci neztratilo na své popularitě.

⁵² BÁRTA, Drahomír: Svědectví o Babicích, *Rudé právo*, 20.7.1951, s. 3. [online]. Dostupné z: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1951/7/20/3.png> [12.2.2013].

3.6. Hodnocení komunistické propagandy na babickém případu

Jak zde již bylo jednou řečeno, výklad babických událostí podle komunistické propagandy byl téměř opakem pravdy. Zatažení kněží a kulaků do případu nebylo náhodné. Cílem bylo zosvětlení třídního boje a ovlivnění mínění obyčejných lidí. Starší generace v padesátých letech mohly brát celý případ se značnou rezervou, ale nové mladé generace hodnotily případ rozhodně méně kriticky. Otevření případu v šedesátých a devadesátých letech bylo iniciativou několika málo aktivistů. Dalo by se říci, že tento a další případy tak opravdu posloužily ke zlomení posledního odporu v české společnosti.

Přestože komunistická propaganda daného případu byla velmi komplexní, i zde můžeme najít několik rozporů. Například Bláha v jednom ze článků v Rudém právu tvrdí, že řídící učitel Kuchtík byl zavražděn salvou ze samopalu, přičemž u jihlavského soudu vypovídá Mityška jinak. Tvrdí, že samopal držel on sám a postřelil s ním všechny muže mimo Kuchtíka, který měl být zastřelen kapitánem Malým z pistole.

Televizní zpracování akce Babice ve *Třiceti případech majora Zemana* je hodně orientačně pojato. Jedná se tady pouze o jednoho postiženého faráře, který spolupracoval s nacisty a se západem. Navíc byl farář v tomto případě potrestán pouze několika lety vězení a v roce 1968 už usiloval o otevření svého případu a o rehabilitaci. Ve skutečnosti byli faráři spojení s případem dávno popraveni. V televizním zpracování není rovněž popsán další osud zadržených teroristů, není zde řečeno, zda zemřeli v poli, či byli později souzeni. Jejich počet je zde značně zredukován, nikde se nehovoří o desítkách lidí zapletených do případu. Schůze se koná pozdě odpoledne, jelikož venku je ještě světlo (k napadení mělo dojít ve 22:30), ve třídě jsou přítomni tři maskovaní teroristé místo dvou nemaskovaných, o kterých mluví ostatní zdroje. Útok navíc nepřežije žádný ze čtyř funkcionářů. Ve skutečnosti jeden ze čtyř napadených přežil a měl tak možnost o celé události vypovídat. Dále seriál líčí prozrazení úkrytu v poli místním kulakem a alkoholikem Emanem Zahradníkem, který se zde s vrahy setkal. Jedná se o další lež, protože ostatní zdroje tvrdí, že teroristé byli vypátráni za pomoci letadla. Seriál *Třicet případů majora Zemana* tak téma popularizoval za využití „skutečného“ námětu, avšak velmi téma zjednodušil a přibarvil podle toho, jak si doba žádala. Ostatní dobové zdroje k tématu přistupovaly seriózněji, avšak pravdu také značně pokřivily. Odsouzení jsou zde líčeni jako lidé bez morálních zásad, na vesnici neoblíbení a samolibí. Nejserióznějším dojmem může působit kniha Oty Holuba s názvem *Vlčí komando*. Holub,

český spisovatel a publicista, zabývající se historií a hlavně československým opevněním⁵³, nebyl vybrán pro sepsání tohoto námětu náhodou. Působil jako důvěryhodná osoba. Ve skutečnosti se však jednalo o člověka sympatizujícího s tehdejší režimem, takže pro něj nebylo složité téma napsat „na objednávku“.

Z dobových knih, novinových článků, televizních pořadů a ani z rozhlasového vysílání ve zkoumání případu nemůžeme čerpat. Mé bádání je pouhým srovnáním toho, jak bylo jedno téma vyloženo v období socialismu a jak je vykládáno nyní. Pro pochopení babického případu je nutné zapojit kritické uvažování. A nejen kvůli tomuto tématu. Kriticky bychom měli uvažovat o všech informacích, které se k nám dostávají. A to nejen o historických pramenech, ale i o těch současných.

⁵³ MATUŠKA, Alois: *OTA HOLUB 1930 – 1992: Spisovatel, publicista, vojenský historik a průkopník bunkrologie*. [online]. Dostupné z: http://www.kcprymarov.estranky.cz/clanky/vyznamne-osobnosti/ota-holub-1930---1992_-spisovatel_-publicista_-vojensky-historik-a-prukopnik-bunkrologie-.html [26.2.2013].

4. Výklad babického případu po revoluci roku 1989

S pádem komunistické moci se vyskytla možnost získat nové informace o událostech v Babicích. Zveřejněny mohly být výpovědi dobových svědků přímých i nepřímých. Pro historické badatele byly také zpřístupněny archivy StB, kde bylo možno dohledat konkrétní jména a pokyny, pokud nebyly za účelem utajení zlikvidovány, k čemuž zřejmě docházelo, a před soud se dostaly pouze méně významné osoby spojené s babickým případem.⁵⁴ Případ Babice tak mohl být uveden, alespoň částečně, na pravou míru. Následně vydané publikace byly pro zájemce o danou tematiku velkým přínosem. Mezi badatele případu Babice patří například Adolf Rázek, vyšetřovatel Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, jenž shromáždil velké množství dokumentů týkajících se případu. Tyto dokumenty vydal ve své knize s názvem *StB + Justice: nástroje třídního boje v akci Babice* z roku 2002. Dalšími známými badateli jsou Luděk Navara, Miroslav Kasáček, Radovan Zejda, Pavel Janoušek, ale také Alois Plichta, bratranec popraveného Antonína Plichty, který shromáždil výpovědi svědků a přispěl i vlastními postřehy ve své knize s názvem *Pravda o Babicích*. Případ byl popularizován také Českým rozhlasem v devítidílném dokumentárním cyklu s názvem *Případ Babice*. Televize o případu rovněž informovala. Kromě několika reportáží ve zpravodajských relacích, Česká televize odvysílala dokumentární pořad *Mlynáři od Babic* a televize Noe pořad *Kulatý stůl na téma Novodobí mučedníci a případ Babice*. Dále internetová televize Tv-Mis zveřejnila několik rozhovorů se svědky babického případu. Kdo má tedy zájem o případ Babice, může se o něm dovědět hned z několika zdrojů.

V následující části práce se pokusím z těchto zdrojů zrekonstruovat události nejen v Babicích, ale i související události. Porevoluční zdroje hodnotí případ většinou stejným způsobem. Nalezla jsem však v textech několik chyb či neshod. Těmi se budu dále také zabývat.

⁵⁴ ZEJDA, Radovan: *Babice 1951*, Třebíč 2001, s. 176.

4.1. První větev protikomunistického odboje na Moravskobudějovicku a její činnost

Moravskobudějovicko, kraj zemědělský a katolický, bylo vybráno k exemplárnímu trestu díky odvaze svých obyvatel. Někteří (Antonín Plichta, František Kopuleť, Antonín Škrdla, Jaroslav Melkus, dokonce i faráři – Jindřich Hladík a Jan Podveský, a mnoho dalších) se aktivně zapojili do odboje za Druhé světové války a vytvořili odbojovou skupinu Lenka – Jih (původně Lenka – Jihlava). Po válce získali někteří z nich odbojářské průkazy, byli tedy vyznamenáni a zastávali místa v Národních výborech a podobně. Například Antonín Plichta byl místopředsedou Revolučního okresního národního výboru v Moravských Budějovicích. I páter Jindřich Hladík byl členem zemské rady.⁵⁵ Po únoru 1948 se situace změnila. Postupně narůstal tlak na soukromé zemědělce formou nuceného výkupu zemědělských strojů, vysokých dodávkových povinností, propuštění z různých funkcí atd. Formování třetího odboje bylo proto opodstatněné. Na to, zda byl odboj na Moravskobudějovicku vyprovokovaný či v určité formě existoval, se nedá s přesností odpovědět. Zřejmě obě možnosti jsou pravdivé. Je totiž zřejmé, že odbojníci z Druhé světové války nemohli souhlasit s novým vývojem ve vlasti. Měli k dispozici zbraně, a to bylo z hlediska Státní bezpečnosti velmi nežádoucí.

První větví odboje na Moravskobudějovicku byla skupina Gustava Smetany, která pracovala již od roku 1949. Patřil zde také Jaroslav Melkus, Antonín Plichta, Josef Černošous, Jan Nečas, Bedřich Pánek, Josef Masařík, Antonín Škrdla, František Kopuleť a další. Na počátku svého vzniku spolupracovala skupina s Eduardem Kadrnkou z Nových Syrovic a později s Janem Samkem z Jersic. Zda se jedná o agenty StB, nemůžeme s přesností říct. Kadrnka byl známým Gustava Smetany a několikrát ilegálně přecházel hranice, jednou se však již nevrátil a v tuto chvíli byl do této již pracující skupiny prokazatelně vyslán agent StB, František Mareček, který se skupině představil jako major Vašek a prokázal se i smluvenými hesly „Nová doba“ a později „Co dělá den“. Tím si u některých z členů skupiny získal důvěru. Nikdy mu zcela nedůvěřoval například starý zkušený odbojář Antonín Plichta. Jeho hlavním důvěrníkem byl tedy Gustav Smetana, který mu poskytl seznamy odbojářů v širém okolí. Činnost této skupiny nebyla zcela nápadná narozdíl od akcí druhé známé skupiny na Moravskobudějovicku. Omezovala se na tištění letáků žádajících svobodné volby

⁵⁵ PLICHTA, Antonín: *Pravda o Babicích*, Praha 2001, s. 13.

v Československu. Major Vašek nabádal neustále skupinu ke zbrojení a žádal informace o úkrytu jednotlivých zbraní. Když získal všechny potřebné informace, už se neobjevil a 30. dubna 1951 byla celá skupina zatčena, kromě Antonína Plichty, který uprchl.⁵⁶

⁵⁶ ZEJDA, Radovan: *Babice 1951*, Třebíč 2001, s. 110.

4.2. Druhá větev protikomunistického odboje na Moravskobudějovicku a její činnost

Druhá skupina odbojářů na Moravskobudějovicku se proslavila více. Tato ilegální organizace zorganizovala několik akcí, včetně té v babické škole. Přestože se členové v obou zmíněných skupinách prolínali, je dělení naprosto logické. Byl zde totiž nový provokatér. Byl jím kapitán Ladislav Malý prohlašující se za agenta zahraniční CIC. Jeho osobností a úvahou, zda byl agentem StB či nikoli, se budu zabývat v samostatné kapitole. Každopádně události s ním spojené měly zajímavý spád. Nejprve navštívil na počátku roku 1951 svého bývalého spolužáka, pátera Jana Bulu, v Rokytnici. Přišel v uniformě SNB a tvrdil, že u tohoto útvaru také pracuje. Brzy se však začal prohlašovat za agenta CIC majícího za úkol vytvořit na Moravskobudějovicku odbojovou skupinu. Jeho současným úkolem, s nímž měl mít páter Jan Bula co dočinění, byl převoz arcibiskupa Berana do zahraničí. Ten byl ve stejnou dobu komunisty internován. Malý tvrdil, že Beran je vysvobozen, ukrývá se nyní na opuštěné faře a před odchodem do exilu potřebuje být vyzpovídan. Tento úkon měl provést právě páter Bula. Jelikož ve stejnou dobu byly v médiích zprávy o Beranově přesunu na jiné místo, Malého tvrzení působilo pravdivým dojmem. Bula tedy Malému věřil a svěřil se o jeho návštěvách farářů Janu Podveskému a Josefu Valeriánovi.⁵⁷ Ti jej varovali a doporučili mu ukončit s Malým veškeré styky. Když to udělal, krátce nato byl zatčen. Takto Malý nalákal i další kněží – babického pátera Václava Drbolu a Františka Pařila z Horního Újezda. Oba přesvědčil toutéž historkou o arcibiskupovi Beranovi, oba se svěřili páteru Podveskému a Valeriánovi, oba byli varováni a oba byli po ukončení styků s Malým zatčeni.⁵⁸

Úloha farářů ve druhé odbojové skupině na Moravskobudějovicku měla však zásadní význam. Přes tyto kněží se Malý dostal k ostatním členům odboje. Faráři totiž vzbuzovali důvěru, a proto byla důvěra ze strany odbojářů vkládána i do kapitána Malého. Narozdíl od majora Vaška byl kapitán Malý místní. Jako mladý žil v nedaleké Stařci, v kraji se tedy dobře orientoval. I to, že znal pátera Bulu ze školních lavic, se hodilo. Zanedlouho tak získal kontakty na místní odbojáře. Zpočátku spolupracoval nejvíce s mladým Drahoslavem Němcem. Spolu vykonávali naprosto nesmyslné provokační akce. Napadali totiž místní

⁵⁷ KASÁČEK, Miroslav, NAVARA, Luděk: *Mlynáři od Babic, nová fakta o osudovém dramatu padesátých let*, Brno 2008, s. 97.

⁵⁸ ZEJDA, Radovan: *Babice 1951*, Třebíč 2001, s. 93.

funkcionáře KSČ. Jako první byl napaden předseda MNV v Heralticích Josef Baloun, a to večer 23. dubna 1951. Přepaden byl ve vlastním domě, teroristé jej požádali o legitimaci KSČ a nechali se zavést na Národní výbor. Zde sedělo celkem šest osob, jež se rovněž musely prokázat. Kapitán Malý si nechal obecním rozhlasem zahrát píseň *Vesničko má pod Šumavou* a společně s Drahoslavem Němcem odcizili několik gramofonových desek, kulaté razítko MNV, knihu s názvem *Za mír* a dvě brožurky o katolické akci. Poté s pohrůzkou ohledně svého případného prozrazení opustili budovu Národního výboru.⁵⁹ Hned příští den, 24. dubna, došlo k dalšímu přepadení. Tentokrát byl napaden předseda stranické organizace Jaroslav Bohdálka. Ten spolu se švagrem skládal dříví z vozu před vlastním domem. Na rozdíl od předchozího přepadení, kdy SNB zareagovaly opožděně, tentokrát bylo vše „řešeno“ již s předstihem. Existuje totiž zpráva uvádějící, že napadení bylo nahlášeno o půl šesté odpoledne. Všechny ostatní materiály však hovoří o napadení ve tři čtvrtě na sedm.⁶⁰ SNB však funkcionáře Bohdálka přesto nezachránily. Byl odvezen do lesa a surově bit Drahoslavem Němcem a Ladislavem Malým. Neustále byl vyslýchán, zda nemá zbraně. To Bohdálka zapřel, přestože zbraň měl doma v kapse kabátu visícím na jeho dvorku. Teroristé se motali okolo hájenky Kopuletych, sháněli náradí vhodné ke kopání hrobu. Když se Bohdálka dověděl, že má být zastřelen, promluvil o své pistoli. Kapitán Malý proto vyslal Drahoslava Němce zpátky do jeho domu. Když však Němec žádnou pistoli nenašel, rozhodli se pozměnit plány. Přinutili Bohdálka k tomu, aby je zavedl za předsedou přípravného výboru JZD Karlem Kovářem. Bohdálka se pokusil vylákat Kováře ven. Ten však duchapřítomně nabil pušku, schovanou ještě z doby okupace, a když se teroristé vlámali do domu, vystřelil. Sám byl postřelen do ruky, Drahoslav Němec však do krku. Útočníci proto prchli. Komunisté Jaroslav Bohdálka a Karel Kovář byli zachráněni.⁶¹

Zásadní obrat pak nastal, když se Malý s Němcem vrátili do svého úkrytu pod včelínem k hajnému Františkovi Kopuletemu (zde se ukrývali už nějakou dobu). Němec měl strach a brzy se pokusil o útěk, který se mu, i po dlouhém vyhrožování Malého, nakonec podařil. Ukryl se doma u svých rodičů v tajné místnosti pro potraviny, kde byl ošetřován až do svého zatčení 1. května.⁶² Bratr Drahoslava Němce, Karel, vypovídal však v pořadu Českého rozhlasu s názvem *Případ Babice* (3. část) jinak. Tvrdí, že jeho bratr vypověděl o svém zranění to, že nebyl zraněn Karlem Kovářem, ale postřelil ho Ladislav Malý při útěku.

⁵⁹ KASÁČEK, Miroslav, NAVARA, Luděk: *Mlynáři od Babic, nová fakta o osudovém dramatu padesátých let*, Brno 2008, s. 113.

⁶⁰ Tamtéž, s. 115.

⁶¹ Tamtéž, s. 119.

⁶² Tamtéž, s. 128.

Luděk Navara ve své knize *Mlynáři od Babic* konstatuje pouze to, že Drahoslav Němec byl silně zmatený a nemohl věřit tomu, že by Kováře postřelil. Postřelil jej tedy vůbec? Co je pravda dnes již můžeme zjistit velmi obtížně. Já sama bych se přiklonila spíše k výpovědi Karla Němce, jelikož působí věrohodnějším dojmem, než příběh „hrdiny“ Kováře. Tato verze příběhu byla interpretována již komunisty prostřednictvím vynucených výpovědí u soudu. Zde nepřipadala v úvahu možnost, že by útočníci měli vzájemné rozepře. Bohužel i dnešní výklad těchto situací v babickém případě je ovlivněn komunistickou propagandou.

Zpátky ale k vývoji situace. Dne 30. dubna 1951 došlo k prvnímu velkému zatýkání. Zatčení byli téměř všichni odbojáři pod vedením majora Vaška, ze skupiny kapitána Malého došlo k zatčení Františka Kopuletyho a jeho ženy Boženy (28. dubna), již zmíněného Drahoslava Němce (1. května), dále pak byl zatčen Drahoslavův otec, Karel Němec, páter Jan Bula, Miroslav Hlouch, Antonín Škrdla a další (30. dubna). Zatčení nebyli pouze přímí účastníci již jmenovaných akcí, ale také spolupachatelé, kteří poskytovali úkryt a stravu útočnickům, nebo prostě osoby, které byly kapitánem Malým pouze navštíveny. Zatýkání na přelomu dubna a května 1951 dostalo krycí jméno „Pavel“.⁶³

Jak je patrné, Ladislav Malý zatčen nebyl. Je možné, aby unikl SNB přestože hájenka Kopuletych, kde se ukrýval byla obklíčena? Možná bylo výhodné nechat jej na svobodě, protože krátce po prvním velkém zatýkání vytvořil novou důležitou skupinu. Tentokrát se spojil s Antonínem Plichtou a jeho syny, Antonínem Mityskou, Ludvíkem Stehlíkem a dalšími. Antonín Plichta, starý známý odbojář, docela jednoduše unikl zatčení. Schovával se u starého známého Ludvíka Stehlíka, což se zprvu dověděl pouze farář Drbola. Toho však navštívil Ladislav Malý a zde všechno nanovo začalo. Důvěřivý Drbola prozradil Plichtovu skrýš a Malý jej v noci šel navštívit. Ludvík Stehlík mladší důvěřivý nebyl a po dlouhém zapírání Plichtovy přítomnosti se jel přesvědčit o Malého dobrém úmyslu k faráři do Babic. Poté Malého s Plichtou starším seznámil. Prý spolu ti dva mluvili celou noc. Antonín Plichta mu bezmezně důvěřoval, přestože byl hned několika osobami varován, že Malý je konfident StB.⁶⁴ Stejně tak si kapitán Malý získal jeho dva syny – Antonína a Stanislava –, a mladého Antonína Mitysku. S mladými chlapci Malý navštěvoval odbojáře z okolí, zatahoval tak do problémů další a další osoby, například rodinu Roupců z Bolíkovíc, Nedvědy z Loukovic, Pánky z Popovic, Žákovské z Lesůněk či Vorlíčky z Vacenovic.⁶⁵

⁶³ KASÁČEK, Miroslav, NAVARA, Luděk: *Mlynáři od Babic, nová fakta o osudovém dramatu padesátých let*, Brno 2008, s. 129.

⁶⁴ PLICHTA, Antonín: *Pravda o Babicích*, Praha 2001, s. 52.

⁶⁵ KASÁČEK, Miroslav, NAVARA, Luděk: *Mlynáři od Babic, nová fakta o osudovém dramatu padesátých let*, Brno 2008, s. 149.

V Cidlině večer 10. června 1951 došlo opět k teroristické akci v režii Ladislava Malého. Jeho spolupachatelem byl Antonín Mityška a napadeni byli následující funkcionáři – předseda KSČ Janoušek, bývalý jednatel místní organizace KSČ a tajemník okresní zemědělské komise a výkupu František Píša, předseda akčního výboru Národní fronty Josef Láska a nakonec i jednatel a učitel František Žampa, jenž bydlel ve škole. Nejprve teroristé navštívili Janouška, ten přestože byl předsedou KSČ tvrdil, že původně byl lidovcem, a proto jistě nechtějí jeho. Vydal s nimi svého mladého syna, aby jim ukázal, kde bydlí praví komunisté. Teroristé následně vytáhli z postele Františka Žampu, který duchapřítomně přehodil peřinu přes svého bratra a tím ho zachránil před útokem teroristů. Sám s nimi pokračoval v cestě za dalšími komunisty. Navštívili také Josefa Lásku, kterého vytáhli z domu pouze v pyžamu. Nechali se zavést za posledním funkcionářem, a to Františkem Žampou do místní školy. Tam si Malý vyžádal spisy KSČ, nechal si nalévat pití a na závěr odcizil kufříkový gramofon. Napadeným nařídil, že hodinu nesmí odejít z budovy a spolu s Mityškou utekli.⁶⁶

Malý si brzy opatřil nový kryt, tentokrát v poli pod fůrou hnoje. Tento úkryt mu poskytl zemědělec Karel Vodička z Lažan. Tak byly skupině umožněny další akce, v průběhu měsíce června došlo ještě k podpálení stodoly u Mikulovic, na čemž se podílel Malý, Mityška a Plichta starší (26. června), zastřeleno bylo také prase stranického tajemníka Krůly v Horním Újezdě a důležitou činností bylo i tištění protistátních letáků vyzývajících k odboji.⁶⁷ Po těchto „menších“ akcích následovala akce v Babicích, které se bude věnovat další kapitola.

⁶⁶ KASÁČEK, Miroslav, NAVARA, Luděk: *Mlynáři od Babic, nová fakta o osudovém dramatu padesátých let*, Brno 2008, s. 152.

⁶⁷ Tamtéž, s. 157.

4.3. Útok na čtyři funkcionáře v babické škole

A nyní se pokusím za pomoci současných zdrojů vytvořit rekonstrukci oné osudné noci, té, která spustila obrovskou vlnu represálií na Moravskobudějovicku. Okolo událostí tohoto večera dodnes visí mnoho otazníků. Akce byla naplánována již den předem, uskutečnila se však večer 2. července 1951. Ladislav Malý, Antonín Mityška a dva Plichtovi synové – Antonín Plichta mladší a Stanislav Plichta se vydali již za tmy z vedlejších Bolíkovíc, kde byli ukryti u Roupců, do Babic. Ke škole, kde bylo sídlo MNV přišli po desáté hodině, zřejmě se plížili zadem, to je přes humna. Plichtovi chlapci hlídali před školou, Mityška s Malým šli do školy za světlem, které z místnosti MNV vyzařovalo. Přítomni byli předseda MNV a místní organizace KSČ Tomáš Kuchťák, místopředseda MNV Josef Roupec, finanční referent Bohumír Netolička a předseda místního akčního výboru Národní fronty František Bláha. Roupec a Netolička byli dělníci, Bláha byl tesař a Kuchťák řídící učitel místní školy.⁶⁸ První nesrovnalost se nabízí již díky tvrzení Ludvíka Stehlíka staršího, který se dověděl o jistém Muchovi, členu KSČ ze Šebkovic, jenž měl upozornit svého strýce, funkcionáře KSČ Plavce, aby na schůzi 2. července nechodil, protože se údajně „něco chystá“. Plavec se tak schůze neúčastnil a tím si zachránil život.⁶⁹

Vraťme se ale k pokračování událostí ve škole. Teroristi prudce vstoupili dovnitř a Malý přikázal přítomným zvednout ruce nad hlavu, poté se vyptával na to, kdo udal babického faráře Drbolu, což mělo být cílem návštěvy školy. O plánovaném vraždění chlapci Plichtovi, ani Mityška údajně nevěděli. Přítomní uposlechli rozkazů a zprvu klidně reagovali. Nevěděli kdo faráře udal, nebo to alespoň tvrdili. Malý ve vzteku rozbil lampu v místnosti MNV a muže vyhnal na chodbu. Tam se všech vyptává na jména a jejich funkce. Byl to snad účel? Měl příkaz koho má a koho nemá zastřelit? A měl vůbec střílet? Podle výpovědi již zmíněného Ludvíka Stehlíka staršího se situace měla vyhrotit tak, že Netolička vytáhl z kapsy revolver, což mělo odstartovat palbu. Luděk Navara si odporuje v tvrzení na jedné a té samé stránce své knihy (s. 167). Tvrdí, že Netolička střílel z pistole a odkazuje na Stehlíkovo tvrzení o revolveru. Tuto chybu bych však připsala spíše jeho zjevné neznalosti zbraní. Radovan Zejda ve své knize zase líčí situaci v tom smyslu, že nervózní pohyb měl udělat Roupec a palba nastala v této chvíli. Jednalo se tedy o popravu nebo o následnou

⁶⁸ KASÁČEK, Miroslav, NAVARA, Luděk: *Mlynáři od Babic, nová fakta o osudovém dramatu padesátých let*, Brno 2008, s. 165.

⁶⁹ PLICHTA, Antonín: *Pravda o Babicích*, Praha 2001, s. 53.

„sebeobranu“? To, že funkcionáři KSČ nosili v dané době u sebe zbraně a málo lidí o tom ví řekl v pořadu Českého rozhlasu s názvem *Případ Babice* (9. část) vyšetřovatel zločinů komunismu Alois Rázek. Je tedy pravděpodobné, že funkcionáři se bránili, a proto došlo ke střelbě. V předchozích případech této skupiny totiž nikdo zavražděn nebyl, tak proč zrovna teď? Pokud ale akce nebyla s cílem vraždění naplánovaná, proč byly SNB a milice na místě tak brzy? Vždyť ze svědectví Kuchtíkovy ženy Anežky a Ludvíka Stehlíka mladšího vyplývá, že orgány SNB byly na místě až příliš brzy, Stehlík polemizuje s myšlenkou jejich ukrytí na sousední faře⁷⁰ a Anežka Kuchtíková přiznává možnost, že její muž byl obětován⁷¹.

Ať to bylo, jak chtělo, k palbě tedy došlo. Zemřeli po různě dlouhé době Kuchtík, Roupec a Netolička. Jen Bláha byl schopen vyběhnout schody do patra a svalit se na pohovku. Zde se nabízí další otázky. Kuchtík a Roupec byli před únorem 1948 sociální demokraté a komunisty se stali až po sloučení sociální demokracie s komunisty. Pravověrní komunisté to tedy nebyli. Navíc rodina Roupců i rodina Kuchtíkova byla velmi věřící, paní Roupcová se dokonce starala o teplou stravu faráře Drboly, protože ten neměl hospodyni.⁷² Kuchtík sám do kostela nechodil, ale své rodině v tom nebránil. Netolička byl údajně jedním z mála opravdu přesvědčených komunistů ze vsi, byl to však syn živnostníka a opět věřící člověk.⁷³ Jediným pravým příkladem komunisty byl Bláha, který se angažoval ve straně již před revolucí.⁷⁴ Ten však střelbu jako jediný přežil. Je možné, že to nebylo náhodou.

Kdo a na koho však střílel? Další otázka, která už asi nenajde svou odpověď. Malý měl u sebe zřejmě pistoli, Mityška pak samopal. Když Malý zaregistroval útok na vlastní osobu ze strany funkcionářů KSČ, vystřelil. Pak nakázal Mityskovi, aby střílel po ostatních komunistech.⁷⁵ Z verze Ludka Navary a výpovědi Ludvíka Stehlíka staršího tak vyplývá, že Mityška střílel. V pořadu Českého rozhlasu s názvem *Případ Babice* (5. část) však svědek Nahodil vypovídá, že Mityška řekl Bláhovi, když se setkali u soudu, následující: „*Stréco po vás bych nestřílel. Vždyť vás znám.*“ Jak to tedy mohlo být? Měli bychom věřit oficiálním zdrojům nebo výpovědi svědka Nahodila?

Po střelbě teroristé utekli a vzápětí vyběhla z učitelského bytu ve škole Kuchtíkova žena Anežka, která poskytla pomoc zraněnému Bláhovi a přivolala odbornou pomoc doktora Klempy z Lesonic. Ten již nikoho nezachránil, protože Kuchtík a Roupec zemřeli na místě

⁷⁰ *Případ Babice, 5. část* [pořad Českého rozhlasu]. Režie Miloš DOLEŽAL a kol. Česko, 2006. [online]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/prameny_proudy/_zprava/265677 [18.11.2012].

⁷¹ PLICHTA, Antonín: *Pravda o Babicích*, Praha 2001, s. 89.

⁷² ZEJDA, Radovan: *Babice 1951*, Třebíč 2001, s. 79.

⁷³ Tamtéž, s. 77.

⁷⁴ Tamtéž, s. 81.

⁷⁵ KASÁČEK, Miroslav, NAVARA, Luděk: *Mlynáři od Babic, nová fakta o osudovém dramatu padesátých let*, Brno 2008, s. 167.

a Netolička skonal po půlnoci. Bláha byl pak převezen do nemocnice. Paní Klemková mezitím zavolala na Bezpečnost. Ta jednala bleskurychle, až je to s podivem. Během několika hodin bylo obklíčeno okolí a od rána probíhaly domovní prohlídky a první zatýkání.⁷⁶

⁷⁶ KASÁČEK, Miroslav, NAVARA, Luděk: *Mlynáři od Babic, nová fakta o osudovém dramatu padesátých let*, Brno 2008, s. 171.

4.4. Přestřelka v poli a zatýkání

K zatčení útočníků došlo již v podvečer následujícího dne, to je 3. července. Předcházely mu dlouhé domovní prohlídky, které se pokusím v této kapitole zrekonstruovat. V první řadě něco o dalším osudu teroristů. Ti všichni, podle výpovědi Ludmily Plichtové, dcery Antonína Plichty staršího, šli ze školy rovnou ke Stehlíkům do Cidliny, kde měli Plichtovi vyprávět o provedené akci, na což jim odvětil: „*To se nemělo stát*“.⁷⁷ Pak muži údajně odešli k Roupčům do Bolíkovíc, kde dostali něco k jídlu. Odlišnou výpověď podal Ludvík Stehlík mladší tvrdící, že muži po provedené střelbě opravdu přišli, ale o střelbě se vůbec nezmnili a Stehlíkovi tuto informaci zjistili až ráno od jakéhosi Hrdličky z Babic. Tuto informaci se měl následně dovědět i Antonín Plichta starší, který na to zareagoval již zmíněným způsobem.⁷⁸ Existuje však ještě třetí verze dané události, a to z výpovědi Ludvíka Stehlíka staršího, který tvrdí, že po střelbě v Babicích přišli k nim do Cidliny pouze chlapi Plichtovi a požádali o něco k jídlu. Pak odešli neznámo kam a informaci o střelbě obdrželi Stehlíkovi až ráno od již zmíněného Hrdličky.⁷⁹ Ať to bylo, jak chtělo, teroristé šli k rodině Roupců, kde se posilnili a vyrazili do pole, což by se zdálo jako velmi hloupý nápad, jelikož to nebylo daleko od místa vraždy funkcionářů KSČ. Jiné názory zase tvrdí, že Malý slíbil chlapcům odlet letadlem na západ, a proto mu uvěřili a šli čekat do žitného pole. Přes den měli být v poli navštíveni Roupcem starším, který jim měl poskytnout informace o zatýkání a láhev vína.⁸⁰

Jak již bylo zmíněno, od rána probíhaly domovní prohlídky v domech „podezřelých“. Ludmila Plichtová si zatýkání pamatuje následovně. Brzy ráno před domem Stehlíků v Cidlině, kde se skrývala spolu s otcem, zastavil autobus plný milicionářů a SNB. Následně byla odvezena na výslech do Želetavy a posléze bez osobních věcí přesídlena ze svého rodného domu na státní statek v Ploskovicích u Litoměřic, kde se sešly všechny manželky s dětmi a dalšími příbuznými odsouzených sedláků v procesu Babice.⁸¹ Ludvík Stehlík starší popisuje zatčení jinak. Dne 3. července v deset hodin dopoledne přijela StB zatknout

⁷⁷ *Případ Babice, 9. část* [pořad Českého rozhlasu]. Režie Miloš DOLEŽAL a kol. Česko, 2006. [online]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/prameny_proudy/_zprava/272431 [19.11.2012].

⁷⁸ *Případ Babice, 5. část* [pořad Českého rozhlasu]. Režie Miloš DOLEŽAL a kol. Česko, 2006. [online]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/prameny_proudy/_zprava/265677 [19.11.2012].

⁷⁹ PLICHTA, Antonín: *Pravda o Babicích*, Praha 2001, s. 53.

⁸⁰ KASÁČEK, Miroslav, NAVARA, Luděk: *Mlynáři od Babic, nová fakta o osudovém dramatu padesátých let*, Brno 2008, s. 174.

⁸¹ *Případ Babice, 9. část* [pořad Českého rozhlasu]. Režie Miloš DOLEŽAL a kol. Česko, 2006. [online]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/prameny_proudy/_zprava/272431 [19.11.2012].

Antonína Plichtu staršího a při té příležitosti byl zatčen i on se svým synem Ludvíkem. Pro jeho druhého syna jeli do Moravských Budějovic, kde pracoval v továrně, ten byl však brzy propuštěn domů. Tak byli otec a syn zatčeni.⁸² S Plichtovým zatčením je dále spojena „humorná“ historka. Plichta se schovával na půdě v seně u Stehlíků, a SNB na něj zprvu nepřišly. Když však delší dobu obcházeli příslušníci kolem domu, dostali hlad, a proto se rozhodli ukrást Stehlíkům něco ze zásob špeku na půdě. Tam však uslyšeli šramot, a tak poslali dávku ze samopalu do sena. Plichta vylezl a vzdal se. Tím mu začalo peklo končící až jeho smrtí.⁸³

Zatýkáni byli předem určení lidé na Moravskobudějovicku už od jara. Zatýkání probíhalo většinou nenápadně v časných ranních hodinách ještě za tmy. Byl to účel, zastihli oběť nepřipravenou, neschopnou boje. Na vesnici se lidé nikdy nezamykali, proto stačilo vejít, rozsvítit si a jít rovnou za zatýkaným k posteli. Tyto praktiky nejsou nepodobně zvykům nacistickým. Po babické vraždě bylo zatýkání vystupňováno a zároveň brzy završeno. Mnoho zatčených mužů později odsouzených k mnohaletému vězení, spousta vystrašených manželek s dětmi či výminkáři, kteří museli být vystěhováni ze svého domova. Ti všichni by mohli vyprávět a také vyprávěli. Díky nim si můžeme udělat alespoň nějaký obrázek o praktikách reálného socialismu.

Vraťme se ale k zatčení hlavních čtyř aktérů v poli. Jestli zde chlapci spolu s Ladislavem Malým opravdu čekali na slíbené západní letadlo, dá se tento nesmyslný krok alespoň částečně pochopit. Pokud se zde skrývali před zatčením, bylo jejich jednání naprosto bezduché. Jisté však je, že se zde schovávali až do pozdních odpoledních hodin. Jak na ně SNB přišly? Z výpovědi Jaroslava Latoucha vyplývá, že jejich úkryt během výslechů prozradil Antonín Plichta starší. Může to být ale pravda? Věděl Plichta vůbec to, kde se jeho synové s Mityskou a Malým ukrývají? A i kdyby to věděl, udal by své syny i po dlouhém bití? Těžko říci. Myslím, že toto tvrzení není jednoznačné. Pravděpodobnější je podle mého názoru dohoda mezi Malým a StB. Kapitán zřejmě zavedl chlapce na smlouvané místo a zde očekával přilet letadla. To doopravdy přiletělo (v šest hodin večer) a po označení místa úkrytu raketou skupina v poli pochopila, co se děje. Druhá varianta událostí v poli, která vyplývá z výpovědi Ludvíka Stehlíka mladšího dokazuje, že Malý vystřelil do vzduchu, a tím dal znamení letadlu o přesném umístění skupiny. Poté se strhla přestřelka jejímž následkem zemřel Antonín Plichta mladší, Stanislav Plichta se stal mrzákem a Antonín Mityška byl

⁸² PLICHTA, Antonín: *Pravda o Babicích*, Praha 2001, s. 53.

⁸³ KASÁČEK, Miroslav, NAVARA, Luděk: *Mlynáři od Babic, nová fakta o osudovém dramatu padesátých let*, Brno 2008, s. 173.

zraněn pouze lehce, a proto byl ihned zatčen a vyslýchán. Na straně druhé byl zraněn strážmistr Rostislav Veselý, zranění však nebylo vážné.⁸⁴ Je téměř jisté, že již jmenovaní byli v poli raněni či zde zemřeli. Byli však postřeleni orgány SNB nebo Ladislavem Malým? Podle výpovědi Ludvíka Stehlíka mladšího mělo v poli dojít k hádkám a k útěku Antonína Mityšky směrem k SNB. Malý jej však utéci nechal a Mityška byl následně postřelen milicionářem. Sám Malý však měl střílet po chlapcích Plichtových, jelikož měl strach o vlastní život, protože sourozenci Plichtovi pochopili, co je Malý zač. To dokazuje rovněž výpověď Stanislava Plichty, kterou předal zdravotnickému personálu v nemocnici, kde se zotavoval před svou popravou.⁸⁵

Mnoho otazníků najdeme okolo osudu Ladislava Malého. Podle oficiálních zdrojů za socialismu měl v poli zemřít, dokonce existuje i jeho posmrtná fotografie. K této variantě se kloní i několik osob po revoluci. Například řidič StB Solař tvrdí, že Malý byl mrtvý, a že sám nesl jeho mrtvolu. Je zde však namísto otázka, zda pan Solař někdy předtím Malého viděl, tudíž zda si je jist, že mrtvola, kterou nesl, byl opravdu Ladislav Malý. Další skupinu tvoří zastánci tvrzení, že Malý přežil a nadále byl i spatřován na veřejnosti. Toto tvrzení potvrzují výpovědi následujících svědků. Například tajemník KSČ ze Starče Králík si myslí, že Malý nepadl, jelikož slyšel od jiných nejmenovaných osob o jeho útěku z pole a působil údajně pouze jako raněný. Pan Jan Machovec pak vypovídá, že Malý byl viděn, jak zvedá ruce a vzdává se, následně pak prý nastoupil do připraveného auta, které následně odjelo. Zajímavá je rovněž výpověď Ludvíka Stehlíka mladšího tvrdícího, že doktor Klempa byl přiveden až v devět hodin večer, jelikož na poli chyběla mrtvola Malého. Musela být tedy přivezena mrtvola jiná, a ta byla následně prohlášena mrtvým Ladislavem Malým. Doktor Klempa sám neměl ponětí, kdo to v poli leží, nemohl s tím však nic udělat, jelikož musel plnit rozkazy StB.⁸⁶ V roce 1953 byl Malý dokonce spatřen Ludmilou Plichtovou v Litoměřicích, ta tvrdí, že jej s určitostí poznala.⁸⁷ Co je ještě zajímavější, již v roce 1952 měl Malý vytvořit obdobnou skupinu na Královéhradecku a škodit ještě dalším lidem.⁸⁸ Osobností Ladislava Malého se bude dále zabývat samostatná kapitola.

Na závěr něco o zvrhlosti amorálních příslušníků SNB. Ludvík Stehlík starší zjistil od štábního dozorce Kosiny, přítomného u zatýkání v poli, na chodbě u soudu informaci o tom,

⁸⁴ KASÁČEK, Miroslav, NAVARA, Luděk: *Mlynáři od Babice, nová fakta o osudovém dramatu padesátých let*, Brno 2008, s. 177.

⁸⁵ *Případ Babice, 5. část* [pořad Českého rozhlasu]. Režie Miloš DOLEŽAL a kol. Česko, 2006. [online]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/prameny_proudy/_zprava/265677 [20.11.2012].

⁸⁶ Tamtéž.

⁸⁷ PLICHTA, Antonín: *Pravda o Babicích*, Praha 2001, s. 36.

⁸⁸ Tamtéž, s. 56.

že umírající Antonín Plichta mladší poprosil o trochu vody a dva příslušníci SNB se mu vymočili do úst. V tu chvíli zemřel.⁸⁹ Jak nelidské chování.

Tak se změnil během několika málo okamžiků život řady rodin. Po zatčení „teroristů“ a jejich „pomahačů“ následovalo několik zjevně zmanipulovaných soudních řízení. Těmi se bude zabývat příští kapitola.

⁸⁹ PLICHTA, Antonín: *Pravda o Babicích*, Praha 2001, s. 54.

4.5. Soudní řízení v babickém případě

To, co následovalo po zatčení režimu nepohodlných lidí na Moravskobudějovicku, bude tématem této kapitoly. Podle výpovědi obětí akce Babice byli zatčení nejprve svázeni do sklepa želetavského pivovaru. Zde byli mučeni a nuceni vypovídat to, co jim bylo řečeno. Pokud nic nevyověděli ani po hodinách bití a týrání, dostali k podpisu buď předem napsanou výpověď, nebo prázdný formulář, kde byl text doplněn až následně. Tento text byl plný lží, ale byla zde obsažena i nějaká pravda, kterou StB získala zřejmě od svých informátorů.⁹⁰

O surových metodách StB při výsleších slyšíme od většiny tehdejších politických vězňů. Například Gustav Smetana byl, podle výpovědi Františka Kříže vězněného na stejné cele, ve velmi zuboženém stavu, měl vyražené zuby a zlomená tři žebra. Údajně pro něj však byly nejhorší kopance do varlat. Při výsleších si přál smrt. Přes oči měl vždy koženou pásku, aby neviděl, kdo ho takto mrzačí.⁹¹ Páter Jan Podveský zase vzpomíná na své mučení následovně: když odmítl po dlouhém bití podepsat protokol o výpovědi, byl zavřen do temnice bez topení, větrání a bez oken. Nebylo tam možno ani sedět ani ležet. Najíst dostával tak málo, že do procesu v květnu 1952 vážil pouhých 31 kg. Hlavní však je, že se nikdy nepřiznal a tak unikl jistému trestu smrti. Přesto proti němu u soudu svědčili dva spoluobžalovaní, které vůbec neznal. Zřejmě z donucení. Páter Podveský dostal „pouhých“ šestnáct let žaláře.⁹² Podobných svědectví o týrání při výsleších existuje celá řada, ráda bych se však zmínila ještě alespoň o osudu nešťastného Stanislava Plichty. Ten, jak je nám již známo, byl zmrzačen v poli mezi Babicemi a Bolíkovými během zatýkání. Následně pak byl dva roky léčen a udržován při životě, aby mohl být 23. května 1953 vynesena na šibenici. Jeho poslední slova zněla: „*Nedá se něco pro mě udělat? Maminko, maminko, budou vššet žebráka, budou vššet mrzáka!*“ To prý vykřikoval hysterickým způsobem. Není divu.⁹³

Jelikož první soudní přelíčení bylo naplánováno již na 12. – 14. července 1951, StB musela pracovat velmi rychle, členové této první skupiny byli rychle nuceni k učení se smyšleným výpovědím. Museli je znát často doslova. Tyto výpovědi jim měly zajistit nižší tresty, což však byla pouze lež ze strany vyslychajících. Vymyšlenou výpověď řekli všichni, mnozí z nich však dostali trest smrti. Krátce před procesem byli členové této skupiny

⁹⁰ ZEJDA, Radovan: *Babice 1951*, Třebíč 2001, s. 21.

⁹¹ Tamtéž, s. 110.

⁹² PLICHTA, Antonín: *Pravda o Babicích*, Praha 2001, s. 29.

⁹³ Tamtéž, s. 38.

přezkoušení, zda svou výpověď opravdu umí. Pak bylo přistoupeno k opravdovému soudnímu přelíčení, které se podobalo spíše divadlu, než soudu. Lístky dostali pouze poctiví straníci (zástupci StB) a pak spolehlivé osoby z lidu (dělníci) zastávající roli bečících ovcí, jež se ozývali v pravý okamžik buď smíchem anebo rozezleným hučením a dupáním. Každý soudní den pak byli lidé v sálu obměňováni, aby nebyli zmateni rozpory v jednotlivých výpovědích. Výsledek přelíčení byl již předem daný, rozhodla o něm předem krajská Bezpečnostní pětka, což bylo pět nejvýznamnějších funkcionářů v kraji, ti kteří se snad podíleli i na organizaci celé akce.⁹⁴ První soudní proces v dělnickém domě v Jihlavě vynesl rozsudky nad faráři Václavem Drbolou a Františkem Pařilem, hajným Františkem Kopulekým, Antonínem Mityskou, Drahoslavem Němcem, Antonínem Plichtou, Antonínem Škudlou, Karlem Němcem, Aloisem Roupcem, Ladislavem Brabencem, Jindřichem Nahodilem, Josefem Vorlíčkem, Boženou Kopulekou a Ludvíkem Stehlíkem starším. Jaký byl výsledek? Sedm trestů smrti, dvě doživotí a zbytek tresty od dvaceti let vězení výše.⁹⁵ Přelíčení mělo hroznou atmosféru, obžalovaní sklesle vypovídali naučené výpovědi, soudce JuDr. Rudý je neustále ponižoval, přítomní bučeli nebo se na pokyn smáli. Karel Němec, bratr popraveného Drahoslava a syn odsouzeného Karla Němce staršího, jenž byl spolu s matkou v dělnickém domě u soudu přítomen, ve své výpovědi řekl, že mu z toho všeho bylo špatně, když všichni přítomní žádali tresty smrti pro babické vrahy. I po tolika letech od toho okamžiku se neubráníl slzám.⁹⁶ Toto soudní přelíčení bylo dokonce vysíláno prostřednictvím rozhlasu.

Druhé soudní přelíčení proběhlo v Třebíči 13. – 15. listopadu 1951. Tentokrát byli souzeni farář Jan Bula, Bohumil Krátký, František Kříž, Ladislav Roupec, Jan Pánek z Šebkovic, František Berka, Ludvík Stehlík ml., Josef Jeřábek, Bohumil Dvořák, Karel Vodička, Stanislav Žákovský, Jan Pánek z Popovic, Josef Pánek, Anna Rejlová, Helena Nestrojilová, Ladislav Ježek a otec kapitána Ladislava, Jakub Malý. Tentokrát padl jeden trest smrti (Jan Bula), jedno doživotní vězení (Bohumil Krátký), dále několik trestů nad dvacet let vězení, další nad deset let a dva, oproti babickému průměru překvapivě nízké tresty, do čtyř let. Otec kapitána Ladislava, Jakub Malý dostal pouhé dva roky vězení. Je to náhoda?⁹⁷

Následně proběhlo ještě dalších třináct soudních přelíčení s dalšími osobami z Moravskobudějovicka. Například s osobami z první větve odboje na Moravskobudějovicku proběhl soud v Moravských Budějovicích 19. – 21. května 1952. Byl zde souzen například

⁹⁴ KASÁČEK, Miroslav, NAVARA, Luděk: *Mlynáři od Babice, nová fakta o osudovém dramatu padesátých let*, Brno 2008, s. 198.

⁹⁵ ZEJDA, Radovan: *Babice 1951*, Třebíč 2001, s. 134.

⁹⁶ *Případ Babice, 6. část* [pořad Českého rozhlasu]. Režie Miloš DOLEŽAL a kol. Česko, 2006. [online]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/prameny_proudy/_zprava/266965 [28.11.2012].

⁹⁷ RÁZEK, Adolf: *StB + Justice, nástroje třídního boje v akci Babice*, Praha 2002, s. 26.

Jaroslav Melkus či Gustav Smetana (tresty smrti), Josef Černohous (doživotí), farář Jan Podveský nebo farář Jan Opletal (tresty do dvaceti let). V okolnosti s babickým případem bylo souzeno celkem 107 osob, uděleno bylo 11 trestů smrti a více než 1375 let odnětí svobody.⁹⁸ Na soudních přelíčeních je nutno všimnout si složení jednotlivých skupin obžalovaných. V těch nejzásadnějších skupinách byl vždy duchovní otec (faráři Pařil, Drbola, Bula, Podveský...), dále pak živnostníci a sedláci (neboli vesničtí boháči podle tehdejšího slovníku). Souzeni nebyli účelově všichni kněží najednou, ale byli roztroušeni do několika procesů. Zároveň nebyli souzeni dohromady blízcí rodinní příslušníci (např. Ludvík Stehlík starší a mladší). Co je na těchto soudních řízeních nejsmutnější je fakt, že za ně nikdy nikdo nebyl hnán k odpovědnosti. Přítomni byli například soudci JuDr. Rudý, JuDr. Demczak nebo JuDr. Vítek. Do celého případu však byla zapojena celá síť lidí, která nikdy nenesla odpovědnost. A dnes už neponese.

⁹⁸ RÁZEK, Adolf: *StB + Justice, nástroje třídního boje v akci Babice*, Praha 2002, s. 29.

4.6. Další osud obětí komunismu v 50. – 80. letech

Po vynesení rozsudků nad obžalovanými byl nastoupen výkon trestu buď v uranových dolech nebo v likvidačním vězení (například Leopoldov na Slovensku). Srdceryvná je například výpověď Josefa Cahy, který věrohodným způsobem popsal vyšetřovací metody StB, podmínky ve vyšetřovací vazbě, soudní přelíčení a samotné věznění. Političtí vězni byli ve věznicích likvidováni. Jejich podmínky byly děsivé. Opravdoví kriminálníci a vrazi se nad politickými vězni povyšovali.⁹⁹ Mnoho politických vězňů se tak svobody nikdy nedočkal, dříve než mohli být propuštěni, zemřeli.

Nad odsouzenými k trestu smrti byl rozsudek brzy vykonán. Rodiny politických vězňů byly násilně deportovány do severních Čech na státní statek v Ploskovicích u Litoměřic. Zde čelily ústrkům ze strany místních. I ve škole se dětem obětí spolužáci posmívali jako „dětem babických vrahů“. Podle výpovědi Ludmily Plichtové byl počátek padesátých let pro všechny velmi těžký. Přes urputnou dřinu na státním statku dostávaly rodiny nedostatek peněz, které jim byly ještě zčásti ubírány a byly z nich placeny rodinné dluhy, jež vznikly díky povinnosti platit soudem nařízené pokuty, které byly součástí trestu.¹⁰⁰ Marie Konvalinková-Žáková ve své výpovědi zdůrazňuje ústrky ze strany spolužáků ve škole, z čehož jí bylo smutno.¹⁰¹ Přístup okolí hodnotí jinak například Karel Němec, bratr popraveného Drahoslava, který tvrdí, že v Ploskovicích měli přesídlené z Moravskobudějovicka vždy rádi. Stěžuje si akorát na podmínky živobytí, jelikož zpočátku žilo třináct lidí ve třech místnostech nad kravínem, takže v místnostech byl permanentní zápach fekálií.¹⁰² Zpět se vystěhovaní vrátit nemohli. Při pokusu navštívit své přátele v Šebkovicích narazila na nezámě Ludmila Plichtová. O jejím pobytu doma existují úřední zprávy psané místními funkcionáři KSČ, dokonce ji byl pobyt v Šebkovicích zakázán.¹⁰³

Po těžkých padesátých letech přišla o něco volnější léta šedesátá. Děti odsouzených v babickém případě sice neměly možnost studovat, jejich otcové se však postupně vraceli z vězení. Propuštěni byli na základě amnestie. Cejch vrahů jim tedy zůstal. Při žádosti o rehabilitační řízení řada z politických vězňů pohořela. Do roku 1968 byl případ Babice

⁹⁹ ZEJDA, Radovan: *Babice 1951*, Třebíč 2001, s. 120.

¹⁰⁰ *Případ Babice, 9. část* [pořad Českého rozhlasu]. Režie Miloš DOLEŽAL a kol. Česko, 2006. [online]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/prameny_proudy/_zprava/272431 [28.11.2012].

¹⁰¹ *Případ Babice, 7. část* [pořad Českého rozhlasu]. Režie Miloš DOLEŽAL a kol. Česko, 2006. [online]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/prameny_proudy/_zprava/268679 [28.11.2012].

¹⁰² Tamtéž.

¹⁰³ KASÁČEK, Miroslav, NAVARA, Luděk: *Mlynáři od Babic, nová fakta o osudovém dramatu padesátých let*, Brno 2008, s. 214.

tématem hojně probíraným, a proto se zdálo pravděpodobné, že rehabilitace budou kladně vyřízeny. Založeno bylo hnutí s názvem K 231, jež žádalo rehabilitace politickým vězňům, jelikož jejich výpovědi byly vynucené a tudíž neplatné.¹⁰⁴

Veškeré snažení bylo zastaveno příjezdem sovětských vojsk v roce 1968. Nastala normalizace tvořící život v následných sedmdesátých letech. Žádosti o rehabilitační řízení byly zamítnuty a odvážní, kteří si žádost podali, dostali nové pokuty. Například politický vězeň Jan Karlík, zatčen pro velezradu a pobuřování již v roce 1949, byl opravdu rehabilitován (roku 1968) a získal odškodné ve výši 35 tisíc korun. Po třech letech byla však rehabilitace zrušena a pan Karlík musel dluh státu splatit. Hotovost již neměl, peníze investoval do stavby rodinného domu. V plném rozsahu pak byl rehabilitován opět po revoluci.¹⁰⁵

Sedmdesátá a osmdesátá léta tak znamenala novou vlnu kritiky babických vrahů. Ještě v roce 1968 byl natočen film, který by svým dějem mohl být přirovnán k popisu babických událostí z nového úhlu pohledu. Jedná se o film *Všichni dobří rodáci* režiséra Vojtěcha Jasného. Ten zaznamenává atmosféru v poválečné vesnici, líčí rovněž události po převratu a celá padesátá léta. Je zde ukázán nátlak na soukromé zemědělce, kteří odmítali vstoupit do družstva. Samozřejmě se jedná o film, který byl uzavřen do trezoru a běžnému divákovi byl přístupný až po revoluci. Namísto toho vznikl v sedmdesátých letech detektivní seriál *30 případů majora Zemana* režiséra Jiřího Sequense, zkráceně popisující babický případ a další dějinné události. V osmdesátých letech pak Ota Holub napsal svou knihu s názvem *Vlčí komando*, která se rovněž zabývala babickým případem a neblaze jej v očích obyvatelstva popularizovala. Takto stereotypně byl případ Babice předáván až do konce osmdesátých let. Obrat nastal v roce 1989, kdy v listopadu došlo k Sametové revoluci. Tím bylo otevřeno nové období bádání v případě Babice. Konečně na světlo začaly vycházet nové skutečnosti.

¹⁰⁴ KASÁČEK, Miroslav, NAVARA, Luděk: *Mlynáři od Babic, nová fakta o osudovém dramatu padesátých let*, Brno 2008, s. 261.

¹⁰⁵ ZEJDA, Radovan: *Babice 1951*, Třebíč 2001, s. 124.

4.7. Medializace babického případu po revoluci roku 1989

Obrat v historickém bádání babického případu nastal po revoluci roku 1989. Dříve téma, které bylo pro mnohé tabu se začalo medializovat. Na povrch vypluly nové informace a skutečnosti. O případu se psalo v novinách, vyšlo několik tématických knih, televizní i rozhlasové vysílání uveřejnilo pořady zabývající se daným tématem. Na den výročí babických vražd byl dokonce věnován prostor svědkům případu v krátké reportáži televizních novin. Kus práce v odhalování babického případu provedli také badatelé Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu.

V lednu 1990 poskytl páter Jan Podveský Radomíru Malému pro noviny *Lidová demokracie* rozhovor, ve kterém přiznává, že byl varován tehdejšími komunistickým funkcionářem Josefem Ošmerou v roce 1949. Společně představovali odboj za Druhé světové války, a proto mu Ošmera sdělil, že na Moravskobudějovicku se chystá něco moc ošklivého a vtažení do problému mají být i kněží. Proto páter Podveský spolu se svým kaplanem Valeriánem zaujali velmi opatrný postoj a tím si zřejmě zachránili život. Věznění však tak jako tak byli. Na tuto výpověď však brzy zareagovala dcera bývalého funkcionáře KSČ, Daniela Ošmerová, otevřeným dopisem v *Rudém právu* (27. února 1990), kde se snažila Podveského usvědčit ze lži, týkající se jejího otce. Páter Podveský na toto dále zareagoval v *Lidové demokracii* dne 17. března a v *Rudém právu* 3. dubna 1990, kde byla otištěna jeho odpověď na otevřený dopis Daniely Ošmerové.¹⁰⁶

Většina lidí přijala za své názor na akci Babice takový, že byla provokací v režii StB. Stále však existuje řada utvrzených komunistů propagující výklad babického případu podle tehdejší propagandy. Například Komunistický svaz mládeže, Svaz mladých komunistů, Republikový svaz žen, Vojáci proti válce či Český slovanský výbor. Ti dodnes konají výroční sešlosti kvůli funkcionářům zastřelených v Babicích a dodnes nedokáží přijmout argumenty dokazující to, že akce byla předem naplánovaná.¹⁰⁷ Jak se bude vyšetřování dále vyvíjet, není zcela jasné. To, co je k případu k dispozici už probádáno bylo. Více informací zatím nalezeno nebylo a zřejmě ani nebude, jelikož předpokládám, že materiály zásadní pro bádání a usvědčující tzv. „Velké ryby“ zodpovědné za akci Babice byly dávno zničeny.¹⁰⁸

¹⁰⁶ ZEJDA, Radovan: *Babice 1951*, Třebíč 2001, s. 91.

¹⁰⁷ http://zpravy.idnes.cz/desitky-lidi-si-pripomnely-babicky-pripad-sedesat-let-starou-tragedii-1eb-/domaci.aspx?c=A110706_110629_jihlava-zpravy_mav [29.11. 2012].

¹⁰⁸ ZEJDA, Radovan: *Babice 1951*, Třebíč 2001, s. 176.

4.8. Kapitán Malý a major Vašek, aneb cesta k rozluštění babické záhady?

V textu se nám objevila dvě jména – Kapitán Malý a major Vašek. Nazývání bývají jako tzv. „Dvojčata“. Zkoumání těchto dvou osobností může vést k rozluštění babické záhady, či k jejímu ještě většímu zamotání. O majorovi Vaškovi víme následující. Jedná se o prokázaného agenta StB Františka Marečka, pocházejícího z Humpolce. Jeho příslušnost k StB byla prokázána již během rehabilitací v roce 1968. Nasazen byl na skupinu Gustava Smetany, jelikož však nebyl v okolí všeobecně znám, někteří z odbojářů mu příliš nedůvěřovali (např. Antonín Plichta starší). Jeho činnost však zajistila zatčení více než dvaceti osob.¹⁰⁹ Vystupoval také pod jménem Hradčanský a nabádal lidi ke spolupráci, přinucena donášet byla například Vlasta Jelínková, která zapříčinila zatčení spolupracovníka Gustava Smetany, Antonína Břínka. Nejasná je také role již zmíněných agentů Samka a Kadrnky, kteří podle pozdějších bádání s velkou pravděpodobností spolupracovali s komunistickou tajnou policií. Měli nějakou spojitost právě s agentem StB Františkem Marečkem?¹¹⁰ Co však ještě víme o Františku Marečkovi? Narozen byl roku 1914, povoláním dělník – stolař, ženatý, měl jedno dítě, od května 1945 organizován v KSČ, téhož roku nastoupil službu k SNB, několikrát byl převeden na jiné působiště. V roce 1950 byl převelen na čas k plnění úkolu ke Státní bezpečnosti v Jihlavě. Dále ten příběh známe. Mareček byl k úkolu vybrán zřejmě proto, že nebyl na veřejnosti vídán v uniformě. Zajímavý je Marečkův odchod od StB v roce 1955 na vlastní žádost, ve které uvedl mezi důvody zdravotní problémy, jako například žaludeční vředy, duševní nervozitu či nesoustředěnost.¹¹¹ Měl snad výčitky svědomí?

Druhý zmíněný – kapitán Ladislav Malý – je spornou osobností celého babického případu. Prvně se objevil v únoru 1951 na faře v Rokytnici nad Rokytnou, kde navštívil svého spolužáka z gymnázia, pátera Jana Bulu.¹¹² Získal si dále důvěru v širém okolí, přestože se podle výpovědí dobových svědků choval neopatrně. Přes den pokřikoval na sedláky se samopalem na zádech a zpočátku chodil v neupravené uniformě SNB.¹¹³ Ludmila Plichtová vzpomíná na to, že Malý byl neustále opilý. Její otec, Antonín Plichta, mu bezmezně věřil, přestože byl několikrát okolím varován, že Malý je konfident StB. O vlastní nedůvěře k Malému hovoří řada dobových svědků, mezi nimi i Ladislav Brabenec, který s Malým

¹⁰⁹ ZEJDA, Radovan: *Babice 1951*, Třebíč 2001, s. 160.

¹¹⁰ KASÁČEK, Miroslav, NAVARA, Luděk: *Mlynáři od Babice, nová fakta o osudovém dramatu padesátých let*, Brno 2008, s. 51.

¹¹¹ Tamtéž, s. 269.

¹¹² ZEJDA, Radovan: *Babice 1951*, Třebíč 2001, s. 160.

¹¹³ *Případ Babice, 3. část* [pořad Českého rozhlasu]. Režie Miloš DOLEŽAL a kol. Česko, 2006. [online]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/prameny_proudy/_zprava/261232 [1.12.2012].

spolupracoval a byl za to následně i potrestán. Když byl Malý tolik nedůvěryhodný, proč s ním lidé spolupracovali? A jednalo se opravdu o agenta provokatéra vyslaného StB nebo, jak tvrdí komunistická propaganda o agenta CIC? A byl to vůbec agent nebo šílenec, který byl záměrně ponechán na svobodě, aby burcoval davy? I takové konspirační teorie byly vysloveny.¹¹⁴ Jisté je to, že nikde není prokázána jeho spolupráce s StB, tyto materiály byly zřejmě za účelem utajení zničeny. Nebo snad neexistovaly? O tom by se dalo pochybovat.

Životopis Ladislava Malého je protkнут dobrodružstvím už od jeho raného mládí. Narodil se v Batovcích na Slovensku, kde jeho otec, Jakub Malý, sloužil jako četník. Poté rodina přesídlila na Moravu. Co se týče Ladislava Malého: jisté je, že kapitánem nikdy nebyl, přestože studoval vojenské gymnázium v Moravské Třebové. Roku 1940 nastoupil do protektorátního vládního vojska, kde vydržel sotva rok. Po válce často střídal zaměstnání a funkce, nejdéle byl však úředníkem. Několikrát byl nucen změnit pobyt kvůli zaměstnání, bydlel tak například v Moravských Budějovicích, Mikulově, Jeseníku, Ostravě, Velkých Losinách a nakonec v Lázních Dolní Lipová, kde pracoval jako skladový účetní. Zde se dostal do konfliktu s předsedou základní organizace KSČ Antonínem Krymlákem. Opilý Malý nadával na politiku KSČ, byl následně udán a měl se dostavit k soudu. Psal se rok 1949, když prchl do Rakouska, v Československu byl na něj vydán zatykač.¹¹⁵ Opustil tak svou rodinu – ženu a dvě děti. Nyní nastalo jeho období života, kdy žil jako štvanec. Měl spoustu šílených nápadů, tak byl popisován svědky, se kterými se v zahraničí setkal (Fratíšek Formánek, Miloš Knorr...). Přihlásil se k CIC, kde získal legitimaci s vlastním jménem, dále využíval falešná jména jako například Ludwig Gross či Rudolf Laco.¹¹⁶ Jeho činnost spočívala v tom, že převáděl lidi přes hranice na Mikulovsku, kde to dobře znal. V lednu 1951 však zpronevěřil svěřené peníze a nezbylo mu nic jiného, než utéci zpět do Československa.¹¹⁷ Opravdu tedy prchal před StB i před CIC? Jeho další osud známe – od února začal provokovat obyvatelstvo na Moravskobudějovicku.

Sporný je ovšem jeho osud po střelbě v poli. Komunistická propaganda tvrdí, že byl v poli zastřelen a usmrcen. Někteří svědci tvrdí (například Jan Machovec), že byl pouze raněn a bylo pro něj posláno auto StB, které jej následně odvezlo.¹¹⁸ Ze svědeckví se dovídáme o okamžicích, kdy byl dokonce viděn. V roce 1952 vytvořil Malý na Královéhradecku

¹¹⁴ *Případ Babice, 9. část* [pořad Českého rozhlasu]. Režie Miloš DOLEŽAL a kol. Česko, 2006. [online]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/prameny_proudy/_zprava/272431 [1.12.2012].

¹¹⁵ KASÁČEK, Miroslav, NAVARA, Luděk: *Mlynáři od Babic, nová fakta o osudovém dramatu padesátých let*, Brno 2008, s. 229 - 230.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 234.

¹¹⁷ ZEJDA, Radovan: *Babice 1951*, Třebíč 2001, s. 114.

¹¹⁸ *Případ Babice, 5. část* [pořad Českého rozhlasu]. Režie Miloš DOLEŽAL a kol. Česko, 2006. [online]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/prameny_proudy/_zprava/265677 [1.12.2012].

obdobnou odbojovou skupinu, což se dovídáme z výpovědi Ludvíka Stehlíka staršího, který byl v Leopoldově spoluvězněm muže z tohoto případu. Malého potkala v Litoměřicích údajně i Ludmila Plichtová, dcera odsouzeného Antonína Plichty. Variant o jeho smrti bylo tedy několik – první tvrdila, že Malý byl při zatýkání raněn a odvezen do nemocnice v Třebíči, kde zemřel, druhá zveřejněná v *Zemědělských novinách* tvrdí to, že Malý zemřel postřelen v poli, a třetí možnost jeho úmrtí bylo postřelení strážmistrem během výslechu v Jihlavě a následná smrt. K soudu se tak již nedostal. Ludvík Stehlík starší připouští také možnost, že Malý byl zastřelen na podzim 1968, kdy hrozilo propuknutí skandálu ohledně tzv. babické aféry.¹¹⁹ Tato možnost však koluje mezi svědky pouze jako spekulace, o které nikdo neví, kdo s ní vlastně začal. Tento vývoj jeho osudu je však nejpravděpodobnější. V neposlední řadě se nabízí možnost, že Malý žije skrytě dodnes, nebo zemřel v kteroukoli jinou dobu přirozenou smrtí.

Mezi Malým a Marečkem byl ten rozdíl, že Mareček nevyburcoval svou skupinu k tak ničivým činům. Adolf Rázek tvrdí, že to nebylo v jeho zájmu.¹²⁰ Nicméně není sporu o tom, že tyto dva muži byli hlavními hybateli dějin Moravskobudějovicka.

¹¹⁹ PLICHTA, Antonín: *Pravda o Babicích*, Praha 2001, s. 56.

¹²⁰ *Případ Babice, 9. část* [pořad Českého rozhlasu]. Režie Miloš DOLEŽAL a kol. Česko, 2006. [online]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/prameny_proudy/_zprava/272431 [1.12.2012].

4.9. Srovnání výkladu babického případu v období socialismu

a pojetí dnešního

Srovnávání zdrojů předlistopadových a dnešních se na první pohled může jevit jako téměř nemožný úkol. Tyto informace jsou totiž v naprostém kontrastu. Rozhodla jsem se proto začít tím, co je pro oba výklady společné. V obou případech jde o vraždu tří funkcionářů – Tomáše Kuchtíka, Bohumíra Netoličky a Josefa Roupce. Zraněn byl jeden funkcionář, a to František Bláha. K vraždě došlo v Babicích 2. července 1951 v pozdních večerních hodinách. Akce zatýkání v poli proběhla do 24 hodin. Tyto fakta zdají se být závazné, všechny ostatní informace se však liší.

Co se týče obviněných v rámci případu, podle dnešních oficiálních zdrojů se jedná o osoby činné v protinacistickém odboji za Druhé světové války, tedy o lidi neobyčejně statečné s vlasteneckým cítěním. Po válce byli mnozí z nich (např. Antonín Plichta) vyznamenáni a získali průkaz odbojáře. Byli dosazováni také do Revolučních národních výborů. Dá se tedy usoudit, že na vesnicích, kde bydleli, byli oblíbeni a váženi. Ano, jednalo se o velkostatkáře, rozhodně však to byli lidé, kteří měli ke gruntu vztah a společně s nádeníky a děvečkami o něj pečovaly celé rodiny. Práce na poli byla určitě velká dřina a dodávky pro plnění plánu byly úmyslně nastaveny tak, aby bylo nemožné je splnit. Proto je velmi vulgární to, co o odsouzených vypovídá socialistická propaganda. Líčí je jako líné, neposkytující obyvatelstvu dodávky, na vesnici neoblíbené „vesnické upíry“. O Antonínovi Plichtovi navíc tehdejší zdroje tvrdí, že za Druhé světové války spolupracoval s nacisty.¹²¹ To je opravdu vrchol. Kněží jsou rovněž zostouzeni a pojmenováni jako vyvrhel lidské společnosti. Celá skupina odsouzených je líčena tak negativně, že čtenář ani nemůže uvěřit tomu, že takoví lidé existují.

Zcela zásadní pro zkoumání dané problematiky je pro nás osoba Ladislava Malého. Přestože agentů či konfidentů se mezi odsouzenými pohybovalo více (např. František Mareček – prokázaný agent StB), Malý se jeví jako nejdůležitější pro pochopení toho, co se v Babicích tehdy odehrálo. Socialistická propaganda jej popisuje jako agenta CIC ze západu. Je tomu ale opravdu tak? Dnešní oficiální zdroje jsou v těchto soudech o hodně opatrnější. Je zde možnost, že se jedná o dvojího agenta, jelikož Malý opravdu do Rakouska emigroval

¹²¹ HOLUB, Ota: *Vlčí komando*, Praha, nakladatelství ROH, 1981, s. 81.

kvůli problémům s režimem. Věnoval se dál převádění přes hranice a po zpronevření peněz utekl zpět do Československa. Přidal se poté k StB? Nebo byl pouze konfidentem? Nebo snad byly jeho projevy osobního charakteru? Poslední možnost se zdá nepravděpodobná. Dnešní verze tedy tvrdí, že se jedná o konfidenta StB, který zašel dál, než bylo třeba. V babické škole se totiž mělo podle nových zdrojů střílet až poté, co Netolička vytáhl revolver. Ale proč byli příslušníci SNB a milic ve škole tak brzy? Byli někde poblíž připraveni? Proč by to ale dělali, pokud by ve škole nebylo nic očekáváno? Akce byla tedy zřejmě řádně připravena. Ostatně se nejednalo o jedinou akci StB, která vedla k zastrášení určité skupiny obyvatelstva.

Co se dělo v samotné škole je také záhadou. Komunisté tvrdí, že předchozí akce (např. přepadení funkcionáře Balouna, Bohdálka a dalších) byly zastrášovací, či z nich byli teroristé vyrušeni. Do babické školy však šli teroristé s cílem vraždit, jednalo se o popravu. Dokonce bylo v plánu vyvraždit šebkovické funkcionáře KSČ a jejich domy vypálit. Jak bylo řečeno během soudního procesu: „Něco jako druhé Lidice“. Závěry předsouvány propagandou tak byly jednoznačné. Dnešní historici nevidí vraždu ve škole už zcela jako prvoplánovou, ale jako vyhocenou situaci vedenou rukou StB. Tohle všechno se však dnes už dá jen stěží zjistit, protože svědci, kteří se přímo účastnili babické vraždy, už jsou mrtví. Všechny naše informace tak pocházejí z úst těch svědků, kteří se akce přímo neúčastnili a informace získali z doslechu. Další informace vycházejí z výslechů u soudu, o kterém víme, že byl pouhým divadlem a vypovídající byli herci s naučenými výpověďmi. Pravdu tak již nezjistíme, protože informace, které režim nechtěl vypustit ven, většinou také nevypustil. Písemné doklady byly skartovány, aby nad povrch nevyplula konkrétní jména a nikdo nemohl být potrestán.¹²²

Komunistická propaganda se nezmiňuje o množství osob souzených v souvislosti s babickým případem. Budí tedy dojem, že na Moravskobudějovicku skupinka kulaků nespokojených s režimem se spojila s agenty ze západu a tato skupinka byla za své konání právem potrestána. Nikde však není zmínka o vystěhovávání celých rodin odsouzených na Litoměřicko.

Od komunistické propagandy však neočekáváme pravdivost. O to více je s podivem množství nejasností ve výkladu dnešním. Tyto nejasnosti již byly výše zkonfrontovány a vysvětleny. Jak se pak můžeme dobrat pravdy a čemu máme věřit? Na babickou problematiku není možné dívat se černobíle. Je důležité hledat všechny drobné nesrovnalosti, které mohou dohromady vytvořit obraz přibližující se pravdě.

¹²² ZEJDA, Radovan: *Babice 1951*, Třebíč 2001, s. 176.

5. Závěr

Cílem mé práce bylo přiblížení výkladu babického případu podle komunistické propagandy a dnešní oficiální verze. Socialistická propaganda tvořená knihami *Babice 1951* (od Opavského) a *Vlčí komando* (od Holuba), seriálem *Třicet případů majora Zemana*, novinovými články a rozhlasovým vysíláním předkládá případ jednoznačně podle tehdejších potřeb. Zvláště zdroje z 50. let zdůrazňují potřebu zostření třídního boje, manipulují s veřejným míněním přibarvováním skutečnosti a jednoznačně určují viníky teroru. Kvůli otevření případu a následným rehabilitacím v roce 1968 bylo v období normalizace zapotřebí další působení na obyvatelstvo. Tentokrát využil režim populárního kriminálního pořadu *Třicet případů majora Zemana*, který pod rouškou výkladu skutečných událostí předkládá divákovi historii značně deformovanou a účelově pozměněnou. Seriál působí na divákovy emoce a vzbuzuje v něm pocit vlastní ohroženosti. Kniha z 80. let, *Vlčí komando*, propaguje povědomí o Babicích pod rouškou vědeckého bádání. Člověk tak její výklad respektuje více, než výklad ostatních socialistických zdrojů, neměl by se však nechat mást a kriticky informace hodnotit. Jedná se totiž o další výtisk, který události vysvětluje podle dobových účelů.

Dnešní oficiální verze se pravdě sice přibližuje, není však záhodno ji nekriticky přijímat. Jak má práce dokazuje, i v dnešních zdrojích lze nalézt řadu rozporů a teoretických předpokladů, které nelze brát jako směřodonné. Nejzajímavější jsou rozpory v samotných výpovědích svědků, které nám jen bádání ztěžují. Babický případ je dodnes zcela neprobádaným tématem, které se uspokojivějšího výkladu již zřejmě nedočká, protože klíčoví svědci jsou již po smrti a bývalé archívy StB důležité materiály o plánování akce a především seznamy jmen osob s akcí spojených dávno nemají. Důkazy byly ničeny jak v období Pražského jara, tak během revoluce 1989 a po ní. To co nám tedy zbylo, jsou jen střípky pravdy. Důležité je však uvědomit si, že nic není černobílé, a proto není možné důvěřivě přejímat známé fakty. Mnoho nevyjasněného je okolo postavy Ladislava Malého, dodnes nevíme zda byl agentem CIC nebo StB, zda to byl dvojí agent nebo pouze poblázněný místní alkoholik. Zda zemřel v poli nebo ne také není jisté, přestože existují svědci, kteří jej důvěrně poznali léta po akci Babice.

Má práce tedy nepředkládá „pravdu“ o Babicích, ale ukazuje všechny dosud známé alternativy toho, co se v malé Moravskobudějovické vesničce stalo. Názor by si měl podle toho vytvořit každý sám. Naopak cílem mé práce bylo ukázat zřůdnost komunistického režimu, který se nezastavil před ničím. Pokud byla akce opravdu připravená StB, což zřejmě byla, je pozoruhodný zejména způsob provedení dané akce. Komunisté se postarali o odstranění vlastních lidí (dřívějších příznivců jiných politických stran) a následně i o odstranění těch, kteří se na akci měli podílet. Socialismus, který byl „pro blaho lidu“, zároveň svůj vlastní lid ničil.

Jak se zdá, komunismus není dodnes uzavřeným tématem, vzhledem k posledním výsledkům ve volbách, a proto je nutností lidi upozorňovat na to, že socialismus neznamenal jen zdánlivé sociální výhody, jistoty a pracovní příležitosti, ale především nesvobodu, strach projevit se či ztratit práci z politických důvodů. A práce je v příkladu s babickým případem to nejmenší. Aktéři v pozadí babického případu přišli o rodinu či o život. Jak zní známé pořekadlo: „Když se kácí les, lítají třísky.“ To je zřejmě při budování každého totalitního režimu zapotřebí.

Nejzákeřnější na komunistickém režimu byli všudypřítomní agenti, konfidenti a udavači. To vše bylo pokračování vývoje po Druhé světové válce, kdy se udávání na území Československa mimořádně rozmohlo. Tehdy jsme však bojovali proti Německu, byl zde jasný nepřítel, a když někdo provedl atentát na příslušníka gestapa, byl oslavován jako hrdina. O pár let později, sice po válce v době míru, nepřítel nebyl příslušníkem cizí národnosti. Bojovat začali Češi proti sobě navzájem. Jedni byli proti tehdejšímu státnímu zřízení, které se od nacismu pramálo lišilo, druhí jej bránili za jakoukoli cenu. Třetí odboj byl přijímán negativně, jeho členové nebyli hodnoceni jako hrdinové, ale jako vrazi. Je vážně velký rozdíl mezi zavražděním německého příslušníka Gestapa nebo českého příslušníka Státní bezpečnosti? Babický případ je vyvrcholením těchto okolností. Z babických událostí si musíme vzít ponaučení pro dnešní dobu a nedovolit návrat podobného režimu.

Resumé

Bakalářská práce pojednává o dramatu v malé moravskobudějovické vesnici jménem Babice. Dne 2. července 1951 zde byli v místní škole zastřeleni tři funkcionáři KSČ a jeden byl postřelen. Dodnes se vede spor o to, kdo byl atentátníkem. Socialistická propaganda vytyčila jako nepřítel místní soukromé zemědělce a kněží. Ti byli vzápětí za atentát odsouzeni. Dnešní historici však případ vykládají jako účelovou provokaci v režii StB. Cílem práce je porovnání obou stanovisek a hledání rozporů mezi nimi. Nejprve hodnotím socialistickou propagandu a její zdroje, kterými byly knihy Jaroslava Opavského (*Babice 1951*) a Oty Holuba (*Vlčí komando*), dále seriál *Třicet případů majora Zemana*, dobový tisk *Rudé právo* a rozhlasový přenos soudního přelíčení. Ve druhé části práce rekonstruuji babické události podle nejnovějších poznatků. Práce ukazuje rozporuplnost ve výkladu babického případu v němž jedna strana má jasné viníky babických vražd, druhá strana pak toto tvrzení vyvrací na základě důkazů a jasných argumentů. Co se v Babicích přesně stalo však dodnes není úplně jisté a odporující si informace nalezneme i v nejnovějších zdrojích, které se někdy uchylují až k laciným spekulacím.

The bachelor thesis deals with drama in the small village Babice near Moravské Budějovice. On 2nd July 1951 there were three Communist party members murdered and one wounded in the local school. Socialistic propaganda blamed local farmers and priests. These people were immediately sentenced. Contemporary historians interpret the case as the political provocation by StB. The aim of the work is to compare both views on the topic and looking for contradictions. The first part compares the socialistic propaganda and its sources: books of Jaroslav Opavský (*Babice 1951*) and Ota Holub (*Vlčí komando*), TV series *Třicet případů majora Zemana*, newspapers *Rudé právo*, and radio broadcast. The reconstruction of the events in Babice in the second part is based on the latest knowledge. The thesis describes the discrepancies in Babice case, where two points of view appear: communist with evident offenders, and the view of the historians and victims of the repression based on facts. But the real scenario of Babice events is not clear till now and the misinformation and confusing interpretations are to find even in the latest sources. Some of these interpretations are just speculations.

Seznam použitých zdrojů

Literatura:

BITTMAN, Ladislav: *Mezinárodní dezinformace, černá propaganda, aktivní opatření a tajné policie*, Praha, 2000.

HOLUB, Ota: *Vlčí komando*, Praha, nakladatelství ROH, 1981.

JANÍK, Vlastislav: *Operace Spelter – Lenka-Jih*, Praha, 2008.

JECH, Karel: *Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy*, Vyšehrad, 2008.

KAPLAN, Karel: *Československo v letech 1945 – 1948, 1. část*, Státní pedagogické nakladatelství, Praha, 1991.

KAPLAN, Karel: *Československo v letech 1948 – 1953, 2. část*, Státní pedagogické nakladatelství, Praha, 1991.

KAPLAN, Karel: *Stát a církev v Československu 1948 – 1953*, Brno, 1993.

KASÁČEK, Miroslav, NAVARA, Luděk: *Mlynáři od Babic – Nová fakta o osudovém dramatu padesátých let*, Praha, 2008.

OPAVSÝ, Jaroslav: *Babice 1951*, Bratislava, 1951.

OPAVSÝ, Jaroslav: *Babice 1951*, Praha, 1951.

PLICHTA, Alois: *Pravda o Babicích*, Brno, 2001.

RÁZEK, Adolf: *StB + Justice, nástroje třídního boje v akci Babice*, Praha 2002.

ZEJDA, Radovan: *Babice 1951*, Třebíč, 2001.

Novinové články s odkazy na internetový zdroj:

Úřední zpráva o dopadení teroristické skupiny vrahů na Jihlavsku, *Rudé právo*, 6.7.1951, s. 7. [online]. Dostupné z: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1951/7/6/7.png> [12.2.2013].

Hotovi sřežit bezpečnost naší republiky půjdeme směle vpřed k socialismu, *Rudé právo*, 9.7.1951, s. 1 a 3. [online]. Dostupné z: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1951/7/9/1.png> a <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1951/7/9/3.png> [13.2.2013].

Za denní žold z rukou amerických imperialistů šli vraždit a usilovali o rozvrat republiky, *Rudé právo*, 14.7.1951, s. 3. [online]. Dostupné z: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1951/7/14/3.png> [12.2.2013].

BÁRTA, Drahomír: Masky s tváře babických vrahů je stržena, *Rudé právo*, 14.7.1951, s. 3. [online]. Dostupné z: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1951/7/14/3.png> [12.2.2013].

BÁRTA, Drahomír: Babice, *Rudé právo*, 17.7.1951, s. 3. [online]. Dostupné z: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1951/7/17/3.png> [12.2.2013].

CEKOTOVÁ, Ludmila: Vesnický boháč Plichta, *Rudé právo*, 17.7.1951, s. 3. [online]. Dostupné z: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1951/7/17/3.png> [12.2.2013].

BÁRTA, Drahomír: Svědectví o Babicích, *Rudé právo*, 20.7.1951, s. 3. [online]. Dostupné z: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1951/7/20/3.png> [12.2.2013].

Rozhlas s odkazem na internetový zdroj:

Případ Babice, 1. část [pořad Českého rozhlasu]. Režie Miloš DOLEŽAL a kol. Česko, 2006. [online]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/prameny_proudy/_zprava/259692 [10. 2. 2013].

Případ Babice, 2. část [pořad Českého rozhlasu]. Režie Miloš DOLEŽAL a kol. Česko, 2006. [online]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/prameny_proudy/_zprava/260426 [9. 2. 2013].

Případ Babice, 3. část [pořad Českého rozhlasu]. Režie Miloš DOLEŽAL a kol. Česko, 2006. [online]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/prameny_proudy/_zprava/261232 [1. 12. 2012].

Případ Babice, 4. část [pořad Českého rozhlasu]. Režie Miloš DOLEŽAL a kol. Česko, 2006. [online]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/prameny_proudy/_zprava/263374 [9. 2. 2013].

Případ Babice, 5. část [pořad Českého rozhlasu]. Režie Miloš DOLEŽAL a kol. Česko, 2006. [online]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/prameny_proudy/_zprava/265677 [9. 2. 2013].

Případ Babice, 6. část [pořad Českého rozhlasu]. Režie Miloš DOLEŽAL a kol. Česko, 2006. [online]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/prameny_proudy/_zprava/266965 [28. 11. 2012].

Případ Babice, 7. část [pořad Českého rozhlasu]. Režie Miloš DOLEŽAL a kol. Česko, 2006. [online]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/prameny_proudy/_zprava/268679 [28. 11. 2012].

Případ Babice, 8. část [pořad Českého rozhlasu]. Režie Miloš DOLEŽAL a kol. Česko, 2006. [online]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/prameny_proudy/_zprava/270568 [24. 2. 2013].

Případ Babice, 9. část [pořad Českého rozhlasu]. Režie Miloš DOLEŽAL a kol. Česko, 2006. [online]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/prameny_proudy/_zprava/272431 [19. 11. 2012].

Filmy, seriály a TV pořady:

Všichni dobří rodáci [film]. Režie Vojtěch JASNÝ. Československo, 1968.

Třicet případů majora Zemana, 10. epizoda – Vrah se skrývá v poli [TV seriál]. Režie Jiří SEQUENS. Československo, 1974. [online]. Dostupné z: <http://www.youtube.com/watch?v=4BaOqGh4tmc> [9. 2. 2013].

Třicet případů majora Zemana, 25. epizoda – Štvanice [TV seriál]. Režie Jiří SEQUENS. Československo, 1974. [online]. Dostupné z: <http://www.youtube.com/watch?v=SiAPUwbiaDc> [9. 2. 2013].

Mlynáři od Babic [pořad ČT]. Režie M. PETROV. Česko, 2009. [online]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10213309053-mlynari-od-babic/> [24. 2. 2013].

Internetové zdroje:

MATUŠKA, Alois: *OTA HOLUB 1930 – 1992: Spisovatel, publicista, vojenský historik a průkopník bunkrologie*. [online]. Dostupné z: http://www.kcprymarov.estranky.cz/clanky/vyznamne-osobnosti/ota-holub-1930---1992_-spisovatel_-publicista_-vojensky-historik-a-prukopnik-bunkrologie-.html [26. 2. 2013].

http://zpravy.idnes.cz/desitky-lidi-si-pripomnely-babicky-pripad-sedesat-let-starou-tragedii-1eb-/domaci.aspx?c=A110706_110629_jihlava-zpravy_mav [29. 11. 2012].

Přílohy

Seznam příloh

Příloha č. I: Přepisy soudních výslechů při šetření babického případu.

Příloha č. II: Odsouzení k trestu smrti v souvislosti s babickým případem.

Příloha č. III: Oběti atentátu v babické škole.

Příloha č. IV: Ladislav Malý a František Mareček.

Příloha č. V: Mapa Moravskobudějovicka.

Příloha č. VI: Babická škola a pomník obětem atentátu.

Příloha č. I: Přepisy soudních výslechů při šetření babického případu.

Výslech Drahoslava Němce

Popisuje přepadení funkcionáře Balouna a sklon Malého k alkoholismu.

Soudce (S): A pane Němec, když už jste tam byli ukrytí u toho pana Kopuleťého. Jak jste se pak rozhodli navštívit pana Balouna v Heralticích? Čí to byl nápad?

Němec (N): Pana Kopuleťého při stavbě krytu.

S: Co jste vzali s sebou?

N: Vzali jsme sebou každý pistoli, granáty a šli jsme na pana Balouna.

S: No tak jste došli k panu Balounovi.

N: Došli jsme k panu Balounovi, přičemž ho Malý vyzval, aby dal ruce vzhůru a odevzdal svoji zbraň. Pak jsme odešli spolu s panem Balounem do bytu, kde Malý požádal o dvě sklenice vína.

Zdroj: Případ Babice, 4. část [pořad Českého rozhlasu]. Režie Miloš DOLEŽAL a kol. Česko, 2006. [online]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/prameny_proudy/_zprava/263374 [9.2.2013].

Výslech Antonína Mitysky

Popisuje události v noci 2. července 1951.

Soudce (S): Dostali jste se do té školy, že ano?

Mityška (M): Ano.

S: Podle návodu, jak vám to vysvětlil pan farář Drbola, ano?

M: Ano.

S: Co bylo dál?

M: Rozestavil Plichtovi kluky, jednoho před vchod a druhého k cestě.

S: Kdo je tam postavil?

M: Malý, já jsem s tím souhlasil, aby je tam postavil.

S: Za jakým účelem jste je tam rozestavili?

M: Za účelem střežení a podobně, aby se nikdo nedostal do školy.

S: No prosím, co bylo dál?

M: Dál jsme vešli, já s Malým tam, kde jsme viděli na dveřích ceduli MNV. Tak jsme tam vešli. Malý měl nataženou pistoli, já s automatem jsme vešli do místnosti, kde Malý křikl

„ruce vzhůru“ a podobně. A dále, oni stoupli, odhodil židli a praštil baterkou do elektriky, která zhasla.

S: Ano, rozbil žárovku, ano?

M: Ano a ještě jim řekl kdo z nich má zbraně? A nařídil jim, aby vešli na síň čelem ke schodům. Oni vešli, postavili se čelem k těm schodům a Malý se jich ptal na jména, jak se kdo jmenuje a jaké kdo zastává funkce. Vtom se řídící otočil a hned ho Malý střelil. Řídící padl a vtom mě nařídil „střílej“, tak jsem spustil automat a dvakrát jsem přešel automatem.

S: Proti komu jste střílel?

M: Proti těm třem, kteří stáli.

S: Proti těm třem, kteří stáli.

M: Tedy Roupec a...

S: Zasáhly je vaše střely?

M: Ano.

S: Kdo padl?

M: Ti dva padli a ten třetí zůstal ohnutý na zábradlí jaksi viset.

...

M: No a pak jsme odešli do Bolíkovíc k Roupcům, kde jsme vyžádali deku a kabát a nějaké pivo jsme tam vypili kousek chleba a špek snědli.

S: Řekli jste Roupcovi odkud přicházíte?

M: Ano.

S: Co jste mu řekli?

M: Řekli jsme, že nemůžeme přenocovat, že budě strašně zle, že v Babicích jsme postříleli všechny funkcionáře a že musíme odejít někam do žita.

S: A co řekl pan Roupec?

M: Nabídl nám vhodné žito, aby v případě nových zpráv nás informoval a donesl nám nějaké pití a podobně.

S: Vyhověl vám?

M: Ano.

S: Jakým způsobem?

M: Donesl nám deku a kabát a doporučil nám žito, kde jsme se ubytovali.

Zdroj: Případ Babice, 5. část [pořad Českého rozhlasu]. Režie Miloš DOLEŽAL a kol. Česko, 2006. [online]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/prameny_proudy/_zprava/265677 [9.2.2013].

Výslech Františka Bláhy

Popisuje události v noci 2. července 1951.

Bláha (B): Vyjdu mezi ty dveře a vidím, že ten s tím samopalem stál tam, jak jsou schody ke sklepu ve střehu. Jak jsme šli ven, po nás. Úmysly jsem měl taky všelijaké, ale zaleknutý jsem byl. Postavil jsem se na chodbu vedle řídicího bytu. Stáli jsme tam a ten s tím samopalem se okamžitě přemístil ke dveřím bytu, přímo za mě. Předseda MNV stál tak, otočil se k němu, vtom nastalo jenom při tom malém světle, patnáctce, která na chodbě byla. Jen se zakouřilo, předseda se zhroutil na ty schody. V tom okamžiku, to jsem ještě dobře střežil, Roupec padl hlavou ke kanceláři směrem, jak padl pokladník nemohu říct. Sám jsem ještě stál mezi schodama, třásl jsem se, nevěděl jsem, co se bude dít. Najednou mě něco bodlo tady dozadu, vtom jsem vyletěl ještě do těch jedenácti schodů nahoru, kde jdou do třídy, tam je odpočívadlo a zase další schody vzhůru. Tam jsem sebou praštil.

Soudce (S): A jaké jste utrpěl zranění, pane svědku?

B: Já jsem dostal z boku tak prst od páteře. Ještě to vyšlo, jsem jen ovázaný.

Zdroj: *Případ Babice, 5. část* [pořad Českého rozhlasu]. Režie Miloš DOLEŽAL a kol. Česko, 2006. [online]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/prameny_proudy/_zprava/265677 [9.2.2013].

Výslech faráře Drboly

Popisuje ponižování faráře u výslechu.

Drbola (D): Na ty zbraně jsem se ptal z toho důvodu, protože jsem věděl, že je to ilegální protistátní nějaká činnost tady, skupina. A z toho důvodu jsem se zajímal mají-li k dispozici také zbraně.

Soudce (S): Pane obviněný, v té době jste ale asi už zapomněl na pána boha, ne?

D: Prosím?

S: To už jste zapomněl v té době, kdy jste se ptal na zbraně na pána boha.

D: Nezapomněl.

S: No a jaké je vaše přikázání páté?

D: Nezapomněš.

...

S: Vy jste byl farářem v Babicích. Pan Kuchtík a ti další, kteří tam byli zavražděni byli občané babičtí. Babický farář je iniciátorem vražd svých farníků. To je tragédie. Ale to také dokresluje vás. Vyvrhel lidské společnosti!

Zdroj: Případ Babice, 2. část [pořad Českého rozhlasu]. Režie Miloš DOLEŽAL a kol. Česko, 2006. [online]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/prameny_proudy/_zprava/260426 [9.2.2013].

Výslech faráře Pařila

Popisuje ponižování faráře Pařila u výslechu.

Soudce (S): Jak se jmenujete?

Pařil (P): František Pařil.

S: Kdy jste se narodil?

P: 27.1.1911, okres Velké Meziříčí.

S: Povoláním jste?

P: Farář, Horní Újezd.

S: Jaký jste měl měsíční příjem?

P: Asi 6000 korun.

S: Pane obviněný, vy jste slyšel žalobu, cítíte se být vinen?

P: Ano.

...

P: Tehdy mě poslal Mityška dopis po nějakém Vorlíčkovi z Vacenovic, že se mnou chce o nějaké důležité věci mluvit. Dopis jsem přijal a v dopise mě žádal Mityška, abych na něj počkal po 23. hodině, tak jsem se podle dopisu zařídil, natáhl budík, potom po dvanácté hodině Mityška skutečně přišel odzadu zahradou, já jsem otevřel. Řekl mi, že tam ještě je s ním Plichta a potom po delší chvílce přišel i kapitán. Tak mě byli představeni. Byli všichni ozbrojeni samopaly, pistolemi a dva z nich, Plichta a Mityška měli po ručním granátu.

S: No tak co bylo prosím dál?

P: Šli jsme dále do kuchyně, tam jsme teprve rozsvítili. Sedli jsme si. Oni odložili automaty na obývací stůl a pistole si dali před sebe, na policičku na boty dali ruční granáty. Zavolal jsem hospodyně Nestrojilovou, aby jim něco podala jíst.

S: Pane obviněný, jestlipak tam na faře u vás visí také kříž?

P: Visí tam kříž, ano.

S: Jak se prosím pěkně vyjímal ty automaty a ty granáty a ty pistole pod tím křížem? Všiml jste si toho? Jaký to na vás udělalo dojem?

P: Já jsem si toho v noci nevšiml.

S: Vždyť jste svítil.

P: Svítil, ale já jsem na to nemyslel.

S: Dům posvátný stojící ve stínu kostela, kde se konají také bohoslužebné úkony a tam automaty, granáty, pistole a bandité s farářem.

Zdroj: Případ Babice, 2. část [pořad Českého rozhlasu]. Režie Miloš DOLEŽAL a kol. Česko, 2006. [online]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/prameny_proudy/_zprava/260426 [9.2.2013].

Výslech Antonína Plichty

Popisuje výslech sedláka Plichty.

Soudce (S): Pane obviněný, vy jste nám zde řekl, že vy jste nesouhlasil s lidově demokratickým zřízením a že jste čekal na převrat, ano?

Plichta (P): Ano.

S: A jak jste si to představoval kdo má tento státní zvrát, jak vy tomu říkáte, kdo ho má udělat?

P: No my jsme si mysleli, snad za pomoci západu, protože...

S: No a jakým způsobem jste si představovali tu pomoc ze západu?

P: Jakým způsobem zrovna nemůžu říct. Mysleli jsme nějakou účinnou pomoc...

S: Co to znamená účinná pomoc? Se zbraní v ruce, ano?

P: Ano.

...

S: A kdo jim měl pomáhat? Snad vy a ti esesáci, se kterými se tam spojili na západě. Bylo vám to známo? Bylo vám známo s kým se spojuje naše emigrace? Ti zrádci, kteří utekli od nás na západ?

P: To nám bylo známo.

S: A vy jste byl ochoten v tom jim pomáhat, ano?

P: Ano.

Zdroj: Případ Babice, 1. část [pořad Českého rozhlasu]. Režie Miloš DOLEŽAL a kol. Česko, 2006. [online]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/prameny_proudy/_zprava/259692 [10.2.2013].

Příloha č. II: Odsouzení k trestu smrti v souvislosti s babickým případem.

Zleva: P. František Pařil, P. Václav Drbola a P. Jan Bula odsouzení k trestu smrti.

Zdroj: <http://www.obecbabice.eu/pripad-babice-2/> [5.3.2013].

Další odsouzení k trestu smrti v souvislosti s případem Babice. Zleva: Antonín Plichta, Antonín Mityska, František Kopuleť, Antonín Škrdla, Drahoslav Němec, Stanislav Plichta, Jaroslav Melkus a Gustav Smetana.

Zdroj: <http://www.obecbabice.eu/pripad-babice-2/> [5.3.2013].

Příloha č. III: Oběti atentátu v babické škole.

Tři zastřelení funkcionáři v babické škole. Zleva: Tomáš Kuchtík, Bohumír Netolička a Josef Roupec.

Zdroj: <http://www.obecbabice.eu/pripad-babice-2/> [5.3.2013].

František Bláha, jediný přeživší atentát v babické škole.

Zdroj: <http://www.obecbabice.eu/pripad-babice-2/> [5.3.2013].

Tři zastřelení funkcionáři v babické škole.

Zdroj: <http://www.obecbabice.eu/pripad-babice-2/> [5.3.2013].

Příloha č. IV: Ladislav Malý a František Mareček.

Podobizna údajného agenta CIC či StB, kapitána Ladislava Malého.

Zdroj: <http://www.obecbabice.eu/pripad-babice-2/> [5.3.2013].

Agent StB František Mareček, vydávající se služebně za majora Vaška.

Zdroj: http://zpravy.idnes.cz/abeceda-komunistickyh-zlocinu-provokater-poslal-odbojare-na-smrt-1fm-domaci.aspx?c=A090424_141304_domaci_jw [5.3.2013].

Příloha č. V: Mapa Moravskobudějovicka.

FOTO 12
Výšek mapy území, na kterém probíhaly babické události.

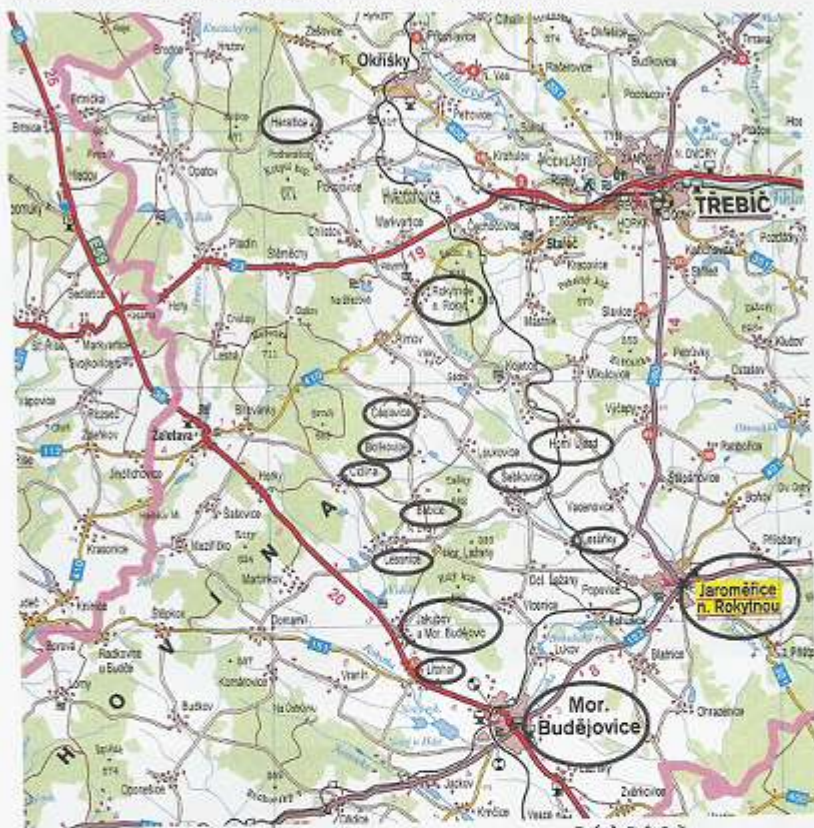
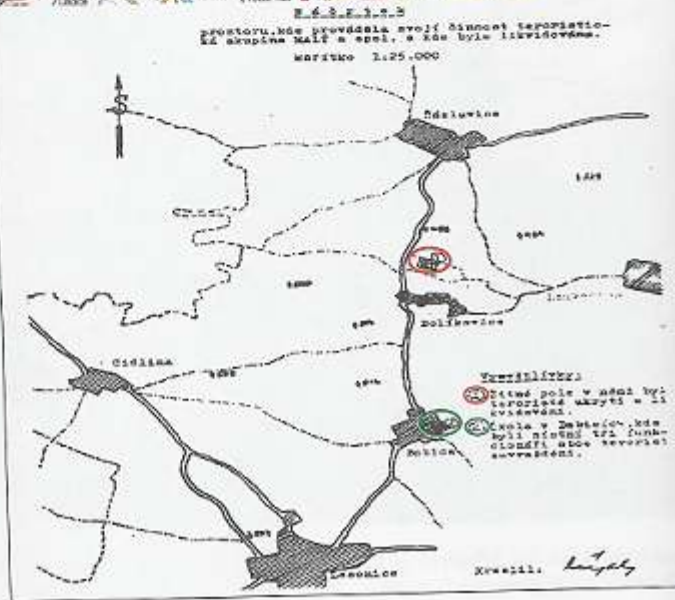

FOTO 13
Náčrtek prostoru pořízený vyšetřovali StB v roce 1951.

*/prošetřovací spis
 ÚDV-77/VvK-95,
 str. 2429,
 zvýraznění v mapkách
 autor/*

Zdroj: RÁZEK, Adolf: *StB + Justice, nástroje třídního boje v akci Babice*, Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, Praha 2002, s. 60.

Příloha č. VI: Babická škola a pomník obětem atentátu.

FOTO 1

Škola a fara (vlevo) v Babicích.

FOTO 2

Chodba a přízemí školy,
kde došlo ke střelbě.

Zdroj: RÁZEK, Adolf: *StB + Justice, nástroje třídního boje v akci Babice*, Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, Praha 2002, s. 54

Pomník pro mrtvé funkcionáře v Babicích.

Zdroj: <http://www.vets.cz/vpm/mista/obec/1011-babice/> [5.3.2013].